

Activiteitenverslag adoptie 2022

Opgroeien

VLAAMS
CENTRUM
VOOR **adoptie**

INHOUD

1. TER INLEIDING	5
2. ALGEMENE WERKING VLAAMS CENTRUM VOOR ADOPTIE	6
2.1 Informatieverstrekking en trajectbegeleiding	6
2.2 Beleidsvoorbereidend werk	7
2.3 Inzage in adoptiedossiers en begeleiding van vragen rond herkomst en identiteit	9
2.4 Onderzoeksvragen Ethiopië	11
2.5 VCA en haar partners	12
2.5.1 Een overzicht van de kernpartners in Vlaanderen.....	12
2.5.2 Toegekende subsidies.....	18
2.5.3 Overleg tussen VCA en de kernpartners.....	19
2.5.4 Het Raadgevend Comité van Opgroeien regie en de kamer adoptie.....	20
2.5.5 Samenwerking met Belgische overheden.....	20
2.5.6 Europese centrale autoriteiten.....	21
2.5.7 Service Social International (SSI).....	22
2.5.8 Permanent Bureau van Den Haag (PB Den Haag).....	23
2.5.9 Internationale conferenties.....	23
2.6 Buitenlandse werkbezoeken en ontvangen delegaties	24

2.7 Ondersteuning programma's	24
3. ADOPTIE VAN EEN NIET-GEKEND KIND	25
3.1 Aanmeldingen voor adoptie van een niet-gekend kind	27
3.2 Instroombeheer en voorbereiding	28
3.2.1 Instroombeheer	28
3.2.2 Voorbereiding	29
3.3 Maatschappelijk onderzoek	31
3.3.1 Verloop van het maatschappelijk onderzoek	32
3.3.2 Adviezen	32
3.4 Geschiktheidsvonnissen	35
3.5 Bemiddeling	37
3.5.1 Bemiddeling door een interlandelijke adoptiedienst	38
3.5.2 Interlandelijke adoptie van een niet-gekend kind zonder bemiddeling (zelfstandige adoptie)	60
3.5.3 Bemiddeling door de binnenlandse adoptiedienst	63
3.6 Erkenning en registratie	66
4. ADOPTIE VAN EEN GEKEND KIND	67
4.1 Intrafamiliale adoptie	67
4.1.1 Aanmelding en voorbereiding	67

4.1.2 Maatschappelijk onderzoek en geschiktheid.....	68
4.1.3 Onderzoek intrafamiliale adoptie en verdere procedure.....	69
4.1.4 Overleg internationale pleegvoogdij	72
4.2 Binnenlandse adoptie van een gekend kind	72
4.2.1 Aanmelding en voorbereiding	72
4.2.2 Verzoekschrift adoptie met mogelijk maatschappelijk onderzoek	74

1. TER INLEIDING

In 2022 stonden het Vlaams Centrum voor Adoptie (VCA), de Vlaamse adoptiesector en de stakeholders voor de uitdaging om enerzijds de reguliere opdrachten volledig verder te zetten en anderzijds een grondige hervorming van het adoptiesysteem in Vlaanderen voor te bereiden.

De hervorming van het adoptiesysteem omvat vier grote werven:

- **Versterking van de partnerschappen met de landen van herkomst:** VCA werkte een uitgebreid beslissingskader uit, maakte afspraken met partners om informatie aan te leveren, verwerkte de informatie tot één geheel en bereidde de beslissing voor de eerste screeningsronde van vijf landen voor.
- **Verbinding van pleegzorg en adoptie:** De werkgroep 'we verbinden pleegzorg en adoptie' en de stakeholders liepen een intensief traject van mei tot december 2022. VCA leidde samen met de externe voorzitter van de werkgroep het traject in goede banen. De werkgroep kwam tot een pakket van concrete beleidsvoorstellen dat in december 2022 aan het kabinet werd gepresenteerd.
- **Versterking van zorg en begeleiding na adoptie, in verbinding met pleegzorg:** De werkgroep 'zorg en begeleiding' en de stakeholders liepen een intensief traject van mei tot december 2022. VCA leidde samen met de externe voorzitter het traject in goede banen. De werkgroep kwam tot een pakket van concrete beleidsvoorstellen dat in december 2022 aan het kabinet werd gepresenteerd.
- **Het traject naar één interlandelijke adoptiedienst en de rol van deze dienst versus VCA:** VCA voerde op basis van een nota over taakverdeling gesprekken met de drie interlandelijke adoptiediensten en ondersteunde het traject naar één interlandelijke adoptiedienst.

Het voorbereiden van de adoptiehervorming vroeg aanzienlijke inspanningen van alle partijen.

In de werkgroepen en stakeholdersgroepen was er een groot engagement van diverse experts: personen met ervaringsdeskundigheid, al dan niet in combinatie met professionele werkervaring (geadopteerden en adoptieouders), partners in de adoptiesector (de adoptiediensten, Steunpunt Adoptie, de dienst maatschappelijk onderzoek MOA en het Afstammingscentrum), personen met professionele werkervaring in begeleiding van adoptiebetrokkene(n) en betrokkene(n) uit de pleegzorgsector. VCA wenst al deze partners uitdrukkelijk te bedanken voor hun inspanningen. Een bijzondere appreciatie gaat naar Jan Brocatus, voorzitter van de werkgroep 'we verbinden pleegzorg en adoptie' en Prof. Dr. Nicole Vliegen, voorzitter van de werkgroep 'zorg en begeleiding'.

Ook de reguliere werking van VCA en de adoptiesector liep onverminderd door. VCA leverde ook in 2022 inspanningen voor de bewaring en archivering van lopende adoptiedossiers en adoptiedossiers uit het verleden. VCA stond het Afstammingscentrum bij met opzoekwerk voor vragen rond inzage en herkomst.

De trajectbegeleiding van kandidaat-adoptanten werd gegarandeerd, lopende onderzoeken naar adoptieprocedures in het buitenland werden opgevolgd, zelfstandige en intrafamiliale adopties werden begeleid en kindtoewijzingen werden bestudeerd. Overleg en communicatie met de adoptiesector en met geadopteerden en (kandidaat-)adoptanten was cruciaal in 2022. Netwerking met internationale partners kwam weer sterker op de voorgrond te staan na de coronapandemie.

Het zoeken naar een evenwicht tussen het verder zetten van de reguliere werking en het voorbereiden van de grondige hervorming van adoptie voor de toekomst zorgde voor een aanhoudend hoge werkdruk gedurende het hele jaar 2022.

2. ALGEMENE WERKING VLAAMS CENTRUM VOOR ADOPTIE

Het Vlaams Centrum voor Adoptie neemt sinds jaar en dag een centrale rol op bij elke adoptieprocedure voor een minderjarige door (kandidaat-) adoptieouders die in Vlaanderen of Brussel wonen. VCA staat in voor het correcte verloop van het proces bij zowel interlandelijke adoptie (adoptie van een kind uit het buitenland) als bij binnenlandse adoptie.

De opdrachten van VCA zijn erg uiteenlopend. We schetsen hier kort de kernopdrachten. Een eerste opdracht is informatieverstrekking aan alle geïnteresseerden. VCA staat ook in voor trajectbegeleiding van alle (kandidaat-)adoptanten in Vlaanderen en Brussel. Beleidsvoorbereidend werk inzake adoptie is een kernopdracht die in 2022, gezien de voorbereiding van de adoptiehervorming, sterk op de voorgrond stond. Daarnaast staat VCA het Afstammingscentrum bij met opzoekwerk voor vragen rond inzage en herkomst van geadopteerden. Het Afstammingscentrum is voor geadopteerden het eerste aanspreekpunt. VCA verleent zelf inzage in het adoptiedossier op vraag van geadopteerden. VCA is verantwoordelijk voor de erkenning en subsidiëring van voorzieningen in het adoptielandschap en werkt intensief met deze partners samen. Ten slotte vormt de samenwerking met zendende landen een belangrijke taak. Dit vertaalt zich onder meer in buitenlandse dienstreizen en in de ontvangst van buitenlandse delegaties in het kader van al dan niet opgestarte samenwerkingen.

2.1 Informatieverstrekking en trajectbegeleiding

VCA is het eerste aanspreekpunt voor iedereen in Vlaanderen en Brussel die informatie zoekt over binnenlandse of interlandelijke adoptie van minderjarigen.

Het bieden van informatie is een belangrijk deel van de werking van VCA. De meeste vragen komen van kandidaat-adoptanten. VCA biedt hen algemene informatie bij de opstart van de adoptieprocedure en gerichte informatie doorheen het individuele adoptietraject. Informatieverstrekking en

trajectbegeleiding tot op het moment van de adoptie gaan hand in hand. VCA krijgt daarnaast ook heel wat vragen van geadopteerden, van adoptieouders en sporadisch ook van geboorte- of eerste ouders. Ook journalisten en studenten weten VCA regelmatig te vinden in geval van vragen rond adoptie. Verder wordt er ook informatie verstrekt aan binnenlandse en buitenlandse autoriteiten die met adoptie in aanraking komen. De actuele ontwikkelingen in de adoptiewereld, zoals geschetst in de inleiding, hadden als gevolg dat er in 2022 heel wat vragen werden gesteld door alle betrokkenen.

Om zoveel mogelijk (kandidaat-)adoptieouders, geadopteerden, geboorte- of eerste ouders, andere betrokkenen en geïnteresseerden te bereiken, verspreidt VCA informatie op verschillende manieren.

De website van VCA, <https://kindengezin.be/adoptie/>, is toegankelijk voor iedereen die informatie over adoptie zoekt.

Verder heeft VCA ook een Facebookpagina met 1144 volgers (februari 2023). VCA schrijft geregeld artikels voor het VAG-magazine, het tijdschrift van de Vereniging voor Adoptiekind en Gezin. VCA verspreidt ook informatiebrochures.

De trajectbegeleiders van VCA verwerken de aanmeldingen voor binnenlandse en interlandelijke adoptie, contacteren de kandidaat-adoptanten bij iedere procedurestap en registreren de bemiddelingskeuze (via een adoptiedienst of zelfstandige adoptie). Kandidaat-adoptanten krijgen bij elke stap in hun traject de informatie en begeleiding die voor hen op dat ogenblik relevant is. De trajectbegeleiders sturen ook herinneringen als kandidaat-adoptanten niet spontaan de volgende stap zetten, bijvoorbeeld in het kader van de bevestiging van de verderzetting van de adoptieprocedure na het volgen van de infosessie of voor de indiening van het verzoekschrift om geschikt verklaard te worden. Kandidaat-adoptanten kunnen ook steeds bij VCA terecht voor individuele vragen en bijkomende informatie over hun dossier. De trajectbegeleiders verzorgen een telefonische permanentie gedurende vier halve dagen per week. Zo wordt er ruimte gecreëerd voor telefonische vragen. Ook vragen die schriftelijk of via e-mail worden gesteld, krijgen zo snel mogelijk een antwoord.

De trajectbegeleiders volgen de dossiers zoveel mogelijk digitaal op, om een snelle afhandeling van vragen en acties met betrekking tot de adoptiedossiers te realiseren. Dossiers worden zoveel als mogelijk ingescand en bewaard in een digitale bibliotheek. Na afronding van de adoptie, worden de dossiers digitaal gearchiveerd. Dit zal de inzage voor geadopteerden in de toekomst gemakkelijker maken.

2.2 Beleidsvoorbereidend werk

In 2022 had VCA net als de vorige jaren een aantal beleidsvoorbereidende opdrachten. Het beleidsvoorbereidend werk in het kader van de adoptiehervorming stond sterk op de voorgrond.

- **Versterking van de partnerschappen met de landen van herkomst:** VCA maakte in 2021 een globaal beslissingskader op voor screening van de huidige samenwerkingen betreffende interlandelijke adoptie. In december 2021 werden de criteria voor dit beslissingskader goedgekeurd door de Vlaamse

Regering. In het voorjaar van 2022 werkte VCA een gedetailleerd beslissingskader uit met concrete vragen per criterium van de screening. Afspraken met partners uit binnen- en buitenland werden gemaakt om informatie aan te leveren. De interlandelijke adoptiediensten, VCA, de Federale Centrale Autoriteit (FCA), Child Identity Protection (CHIP), International Social Services (ISS) en de centrale adoptieautoriteiten van de betrokken landen leverden informatie aan. Unicef becommentarieerde de aangeleverde informatie. VCA verwerkte de informatie per land tot één geheel. Stakeholders (geadopteerden en interlandelijke adoptiediensten) gaven daarop feedback. VCA bereidde op basis van alle aangeleverde informatie de beslissing voor de eerste screeningsronde van vijf landen (Colombia, Kazachstan, Portugal, Vietnam en Zuid-Afrika) voor. De beslissingen over verdere samenwerking met alle zendingen landen worden genomen in de loop van 2023.

- **Verbinding van pleegzorg en adoptie:** VCA stelde begin 2022 de werkgroep ‘we verbinden pleegzorg en adoptie’ samen en zocht hiervoor een externe voorzitter. De werkgroep bestond uit diverse experts: personen met ervaringsdeskundigheid, al dan niet in combinatie met professionele werkervaring (geadopteerden, adoptieouders en pleegzorgbetrokkenen), partners in de adoptiesector (de adoptiediensten, Steunpunt Adoptie, de dienst maatschappelijk onderzoek MOA en het Afstammingscentrum), personen met professionele werkervaring in begeleiding van adoptiebetrokkenen en betrokkenen uit de pleegzorgsector. Jan Brocatus van Pleegzorg Vlaanderen was bereid om de rol van voorzitter op zich te nemen. De werkgroep en de stakeholders liepen een intensief traject van mei tot december 2022. De voltallige werkgroep kwam vier keer samen (6 mei, 17 juni, 15 september en 14 november 2022). In de zomer van 2022 vormden zich drie subwerkgroepen rond de thema’s “voorbereiding”, “screening” en “matching”, die verschillende keren samenkwamen. Er was een gezamenlijke bijeenkomst met de werkgroep zorg en begeleiding op 3 oktober 2022. Feedback van stakeholders werd verzameld via e-mail en via verschillende overlegmomenten met adoptie- en pleegzorgbetrokkenen. Een ruim stakeholdersoverleg met geadopteerden en adoptieouders ging door bij Steunpunt Adoptie op 20 oktober 2022. VCA leidde samen met Jan Brocatus het traject in goede banen en hield de pen vast bij het formuleren van beleidsaanbevelingen. De werkgroep kwam tot een pakket van concrete beleidsvoorstellen dat in december 2022 aan het kabinet werd gepresenteerd. Implementatie van beleidsvoorstellen is voorzien vanaf 2023.
- **Versterking van zorg en begeleiding na adoptie, in verbinding met pleegzorg:** VCA stelde begin 2022 de werkgroep ‘zorg en begeleiding’ samen en zocht hiervoor een externe voorzitter. De werkgroep bestond eveneens uit diverse experts: personen met ervaringsdeskundigheid, al dan niet in combinatie met professionele werkervaring (geadopteerden en adoptieouders), partners in de adoptiesector (de adoptiediensten, Steunpunt Adoptie, de dienst maatschappelijk onderzoek MOA en het Afstammingscentrum) en personen met professionele werkervaring in begeleiding van adoptiebetrokkenen. Prof. Dr. Nicole Vliegen, hoogleraar in de Klinische Psychologie aan de KU Leuven en voormalig voorzitter van het Raadgevend Comité van het Vlaams Centrum voor Adoptie, was bereid om de rol van voorzitter op zich te nemen. De werkgroep en de stakeholders liepen een intensief traject van mei tot december

2022. De voltallige werkgroep kwam vier keer samen (5 mei, 9 juni, 15 september en 10 november 2022). In de zomer van 2022 vormden zich drie subwerkgroepen rond de thema's "globaal zorgaanbod", "bijzondere zorgnoden" en "herkomst en identiteit", die verschillende keren samenkwamen. Er was een gezamenlijke bijeenkomst met de werkgroep 'we verbinden pleegzorg en adoptie' op 3 oktober 2022. Feedback van stakeholders werd verzameld via e-mail en via overlegmomenten, onder meer met twee geboorte- of eerste moeders uit Nederland en met pleegzorgbetrokkenen. Een ruim stakeholdersoverleg met geadopteerden en adoptieouders ging door bij Steunpunt Adoptie op 17 oktober 2022. VCA leidde samen met Nicole Vliegen het traject in goede banen en gaf mee ondersteuning bij het formuleren en schrijven van beleidsaanbevelingen. De werkgroep kwam tot een pakket van concrete beleidsvoorstellen dat in december 2022 aan het kabinet werd gepresenteerd. Implementatie van de beleidsvoorstellen is voorzien vanaf 2023.

- **Het traject naar één interlandelijke adoptiedienst en de rol van deze dienst versus VCA:** VCA werkte begin 2022 een basisnota uit over de opdracht van de interlandelijke adoptiedienst versus VCA. Die nota werd in de loop van 2022 op basis van meerdere gesprekken met de interlandelijke adoptiediensten verder verfijnd. VCA ondersteunde het traject naar één interlandelijke adoptiedienst, onder meer door de aanstelling van een advocaat die het fusieproces van de erkende diensten juridisch begeleidt. De timing voor opstart van de nieuwe interlandelijke adoptiedienst werd verschoven naar 1 juli 2023.

2.3 Inzage in adoptiedossiers en begeleiding van vragen rond herkomst en identiteit

Het Afstammingscentrum (AC) is het eerste aanspreekpunt voor geadopteerden die inzage vragen in hun adoptiedossier of begeleiding zoeken bij vragen rond herkomst en identiteit. Geadopteerden kunnen ook kiezen voor inzage in hun adoptiedossier of begeleiding bij herkomstvragen bij VCA of bij een adoptiedienst. Inzage verlenen in het adoptiedossier blijft een decretale opdracht van VCA. VCA is bovendien verantwoordelijk voor de bewaring van de adoptiedossiers.

VCA stuurt de inzage-en vragen rond herkomst en identiteit die zij ontvangt systematisch door naar het AC. VCA bezorgt een kopie van het adoptiedossier aan het AC of aan de adoptiedienst wanneer de geadopteerde daar een inzage wenst te doen. VCA bezorgt ook sporadisch adoptiedossiers aan haar Waalse tegenhanger Autorité Centrale Communautaire (ACC).

Inzagevragen interlandelijke adoptie

De huidige erkende interlandelijke adoptiediensten moeten van ieder adoptiedossier, binnen de vier maanden na de totstandkoming van de adoptie, een kopie bezorgen aan VCA. Iedereen die in het bezit is van een adoptiedossier van een derde moet een kopie aan de Vlaamse adoptieambtenaar bezorgen, zodat zij kan instaan voor de bewaring en eventuele inzage.

VCA bewaart ook de dossiers van adoptiediensten die niet langer bestaan of die werden overgenomen door de huidige erkende adoptiediensten. In overleg met het team archief- en informatiebeheer binnen het Agentschap Opgroeien werd een samenwerking opgestart met Digitaal Archief Vlaanderen (DAV) voor de professionele bewaring van de adoptiedossiers, inclusief dossiers van adoptiediensten die niet langer bestaan.

Adoptiedossiers van de vroegere adoptiediensten De Vreugdezaaiers, Hogar Para Todos, Interadoptie en Adoptiewerk Vlaanderen zullen worden overgedragen aan DAV. Een groot deel van deze dossiers werd ondertussen ingescand en wordt digitaal bewaard. Bovendien blijft ook het originele dossier bewaard, voor het geval de geadopteerde de originele foto's of documenten wil inkijken.

Inzagevragen van interlandelijk geadopteerden komen in 2022 voornamelijk rechtstreeks bij het AC terecht. VCA ontvangt een beperkt aantal vragen rechtstreeks en verwijst deze geadopteerden door naar het AC. VCA gaat op vraag van de geadopteerde of van het AC na of het dossier in haar bezit is en bezorgt in dat geval een kopie aan het AC. Het is in 2022 niet voorgevallen dat interlandelijk geadopteerden na doorverwijzing naar het AC toch kiezen voor inzage bij VCA.

Inzagevragen binnenlandse adoptie

VCA heeft de bevoegdheid om van alle binnenlandse adoptiedossiers een kopie te bewaren en om inzage en bijstand te verlenen aan binnenlands geadopteerden die op zoek zijn naar informatie over hun adoptie. VCA verwijst binnenlands geadopteerden die inzage of informatie vragen naar het Afstammingscentrum, dat hiervoor het eerste aanspreekpunt is. VCA gaat op vraag van de geadopteerde of van het AC na of het dossier in haar bezit is en bezorgt in dat geval een kopie aan het AC.

Op vraag kunnen binnenlands geadopteerden ook inzage in hun adoptiedossier krijgen bij de binnenlandse adoptiedienst Adoptiehuis of bij VCA. Het is in 2022 niet voorgevallen dat binnenlands geadopteerden na doorverwijzing naar het AC toch kiezen voor inzage bij VCA.

Begeleiding bij vragen rond herkomst en identiteit

VCA verwijst geadopteerden met vragen rond herkomst en identiteit door naar het Afstammingscentrum. Op vraag kunnen zij hierin ook door de adoptiediensten begeleid worden.

2.4 Onderzoeksvragen Ethiopië

In 2019 werd melding gemaakt van (mogelijke) mistoestanden in verband met adopties van Ethiopische kinderen die tussen 1997 en 2015 naar Vlaanderen zijn gekomen. Adoptieouders en geadopteerden getuigden op verschillende fora over de onvolledigheid van hun adoptiedossier en over twijfels met betrekking tot elementen in hun achtergrondverhaal.

De mogelijkheid dat deze adopties niet allemaal correct verliepen, heeft een enorme impact, eerst en vooral op het welbevinden en de identiteit van wie rechtstreeks betrokken is. Daarnaast roept dit ook twijfel op bij de legitimiteit van interlandelijke adoptie als jeugdbeschermingsmaatregel.

Het is van groot belang om uit te klaren of er al dan niet onregelmatigheden gebeurd zijn bij interlandelijke adopties uit het verleden. Daarom heeft de Vlaamse Regering de beslissing genomen om in eerste instantie individuele dossiers waar betrokkenen vragen bij hebben, te laten onderzoeken. In het kader hiervan had VCA een gesprek met 16 adoptiegezinnen.

VCA maakte afspraken met een onderzoekster van ISS in Ethiopië die de dossiers verder zou onderzoeken. De informatie uit de dossiers waarover de betrokkenen vragen hebben, werd gebundeld om aan de onderzoekster te bezorgen. Omwille van enerzijds de COVID-19 situatie en anderzijds de zware onlusten in Ethiopië is het onderzoek erg moeizaam opgestart. In 2021 heeft de onderzoekster de dossiers kunnen inlezen en werden de eerste stappen gezet om het onderzoek op te starten.

In 2022 zocht VCA geregeld contact met de onderzoekster, die zeer moeilijk bereikbaar bleek. VCA legde ook geregeld contact met ISS om het gebrek aan vooruitgang in het onderzoek te bespreken. In november 2022 besloot ISS om – vanwege het uitblijven van concrete resultaten – de samenwerking met de betreffende onderzoekster te beëindigen. ISS zou op zoek gaan naar een nieuwe partner.

VCA besloot om zelf proactief op zoek te gaan naar een betrouwbare samenwerkingspartner. Via contacten met de Franse Centrale Autoriteit voor Adoptie ging VCA in gesprek met de Franse organisatie “Des Racines Naissent Des Ailes” (DRNDA). Eind 2022 wordt de opstart van de samenwerking met DRNDA voorbereid. VCA plant de samenwerkingsovereenkomst formeel af te sluiten in het voorjaar van 2023.

2.5 VCA en haar partners

VCA werkt samen met heel wat verschillende partners, zowel in Vlaanderen en België als in het buitenland.

In Vlaanderen werkt VCA samen met een aantal kernpartners om adopties te realiseren. VCA neemt ten opzichte van deze kernpartners enerzijds de rol op van erkennende en subsidiërende overheid. Anderzijds organiseert VCA ook overleg en samenwerking tussen deze kernpartners en VCA.

VCA wordt bijgestaan door de kamer adoptie, binnen het Raadgevend Comité bij het Agentschap Opgroeien Regie.

VCA werkt ook samen met andere Belgische overheden die een rol bij adoptie vervullen.

Internationaal is er samenwerking met centrale autoriteiten voor adoptie, International Social Service (ISS), het Permanent Bureau van Den Haag en in het kader van de adoptiehervorming ook met Child Identity Protection (CHIP) en met Unicef.

2.5.1 Een overzicht van de kernpartners in Vlaanderen

Steunpunt Adoptie vzw

Steunpunt Adoptie (SA) is een expertisecentrum met een laagdrempelige dienstverlening voor iedereen die bij adoptie betrokken is. SA biedt informatie op maat, ondersteuning tijdens en na de adoptieprocedure en zorg na adoptie. De dienstverlening richt zich in eerste instantie naar geadopteerden, (kandidaat-

)adoptieouders en geboorte- of eerste ouders, maar ook naar hulpverleners, vrijwilligers, studenten en andere geïnteresseerden. SA biedt een gevarieerd gamma aan informatie, advies, vorming, individuele en groepsbegeleiding.

Steunpunt Adoptie staat in voor de verplichte informatiesessies en voorbereidingsprogramma's voor kandidaat-adoptanten. SA biedt ook een laagdrempelig ondersteuningsprogramma aan voor adoptiebetrokkenen die nood hebben aan zorg na adoptie. (Na)Zorg kan zowel individueel als in groep en waar nodig gebeurt er een gerichte doorverwijzing naar adoptiesensitieve hulpverlening.

Steunpunt Adoptie faciliteert ook trefgroepen en organiseert lotgenotencontacten voor geadopteerden en adoptieouders. Voor geadopteerden gebeurt dit onder meer via de werking van A-buddy.

Zowel op eigen initiatief als op vraag biedt SA opleiding en intervisie aan medewerkers van adoptiediensten en aan hulpverleners die bij adoptie betrokken zijn.

De huidige erkenning van Steunpunt Adoptie loopt van 1 januari 2018 tot 31 december 2022.

In 2022 organiseerde VCA één keer bilateraal overleg tussen Steunpunt Adoptie en VCA.

Dienst voor Maatschappelijk Onderzoek MOA vzw

De Dienst voor Maatschappelijk Onderzoek (DMO) MOA vzw staat in voor het maatschappelijk onderzoek van kandidaat-adoptanten voor binnenlandse en interlandelijke adoptie.

Na het volgen van de verplichte voorbereiding en na ontvangst van hun voorbereidingsattest, dienen kandidaat-adoptanten een verzoekschrift in bij de familierechtbank om geschikt verklaard te worden voor adoptie. De familierechtbank spreekt een tussenvonnis uit en VCA verwijst de kandidaat-adoptanten naar MOA. Ter voorbereiding van de gesprekken met MOA, schrijven de kandidaat-adoptanten hun levensverhaal en vullen ze een vragenlijst in. Vervolgens contacteert MOA de kandidaat-adoptanten om (bij een eerste adoptie van een niet-gekend kind) vier gesprekken vast te leggen, waarvan één huisbezoek.

MOA onderzoekt tijdens deze gesprekken de geschiktheid van de kandidaat-adoptanten om een kind te adopteren, door de beschermings- en risicofactoren die een invloed kunnen hebben op het slagen van de adoptie in kaart te brengen. Na afloop van deze gesprekken formuleert MOA een advies over de geschiktheid van de kandidaat-adoptanten, waarin wordt geduid waarom ze wel of niet in aanmerking komen om een kind te adopteren. MOA bezorgt het verslag van het maatschappelijk onderzoek aan VCA. VCA bezorgt dit verslag aan de kandidaat-adoptanten en aan de familierechtbank. De familierechtbank nodigt de kandidaat-adoptanten uit voor een rechtbankzitting. De familierechter neemt vervolgens een beslissing over de geschiktheid van de kandidaat-adoptanten, op basis van het verkregen verslag.

De erkenning van MOA vzw als DMO loopt van 1 mei 2021 tot en met 30 april 2026.

In 2022 organiseerde VCA één keer bilateraal overleg tussen MOA vzw en VCA.

Interlandelijke adoptiediensten (IAD)

Wanneer de familierechter de kandidaat-adoptanten een positief geschiktheidsvonnis verleent, kunnen zij de bemiddeling opstarten bij één van de erkende adoptiediensten. Kandidaat-adoptanten maken op dat moment een keuze tussen binnenlandse of interlandelijke adoptie. Bij interlandelijke adoptie maken ze de keuze om ofwel via een adoptiedienst ofwel zelfstandig – onder het rechtstreeks toezicht van VCA – te adopteren.

Kandidaat-adoptanten die kiezen voor interlandelijke adoptie via een adoptiedienst, melden zich aan bij één van de drie erkende diensten voor interlandelijke adoptie, namelijk Ray of Hope, Het Kleine Mirakel en FIAC-Horizon.

De adoptiedienst sluit een overeenkomst af met de kandidaat-adoptanten met vermelding van wederzijdse rechten en plichten en informatie over de adoptiekosten. Een positief geschiktheidsvonnis en een bemiddelingsovereenkomst met een adoptiedienst geeft geen garantie op de effectieve toewijzing en plaatsing van een adoptiekind, aangezien de rechtbank of de overheid in het zendende land de uiteindelijke beslissing neemt of kandidaat-adoptanten een specifiek kind mogen adopteren. De overeenkomst omvat wel de begeleiding en ondersteuning die de kandidaat-adoptant van de dienst mag verwachten, zowel bij de opmaak van het ouderdossier als tijdens de procedure ter plaatse, gekoppeld aan een inschatting van de kosten en de termijn waarbinnen de bemiddeling normaal gezien gerealiseerd zal worden.

Nagenoeg alle zendende landen nemen zelf het initiatief voor de matching tussen adoptiekind en kandidaat-adoptanten. Het zendende land stelt aan de interlandelijke adoptiedienst een adoptiekind voor een bepaald gezin voor. Op basis van de beschikbare informatie stelt de adoptiedienst een matchingsverslag op. De adoptiedienst bezorgt dit verslag samen met de beschikbare documenten over het kind aan VCA. VCA is verantwoordelijk voor de goedkeuring van het voorstel van matching. Wanneer VCA haar akkoord geeft voor de matching, kan de procedure worden verder gezet en worden de kandidaat-adoptanten op de hoogte gebracht van de toewijzing. De adoptiedienst nodigt hen dan uit om het kindvoorstel te bespreken en al dan niet te aanvaarden.

De adoptiediensten staan niet enkel in voor de concrete voorbereiding van kandidaat-adoptanten op adoptie vanuit een bepaald zendend land en in het kader van de matching. De opvolging van de adoptie en de zorg na aankomst van de kinderen vormt een even belangrijk onderdeel van hun werking. Alle zendende landen vragen een bepaalde vorm van nazorg. Die (na)zorg start bij het aankomstgesprek kort na de aankomst van het kind in België en is verder afhankelijk van de vraag van het zendende land en de noden van het specifieke adoptiegezin.

De drie adoptiediensten hadden oorspronkelijk een erkenning van 1 juli 2018 tot 30 juni 2023. In het Besluit van de Vlaamse Regering (BVR) van 24 mei 2019 werd beslist dat de erkenning van de interlandelijke adoptiediensten eindigt op 31 december 2022, om daarna over te gaan naar de erkenning van slechts één interlandelijke adoptiedienst. Deze timing is inmiddels gewijzigd. De erkenning loopt opnieuw tot 30 juni 2023. De aanvraag tot erkenning als interlandelijke adoptiedienst moet uiterlijk op 2 mei 2023 worden ingediend. Vanaf 1 juli 2023 gaat de erkenning van 1 interlandelijke adoptiedienst in.

Als gevolg van de inwerkingtreding van het BVR van 24 mei 2019, krijgen de interlandelijke adoptiediensten een bijkomend subsidiebedrag om hun nazorgaanbod uit te breiden. Het BVR bepaalt dat de adoptiediensten moeten voorzien in een laagdrempelig ondersteuningsaanbod, met huisbezoeken of andere activiteiten op een aantal scharnierleeftijden, zowel voor adoptieouders als voor geadopteerden. Daarnaast organiseren zij thematische vormingsavonden voor kandidaat-adoptanten, adoptieouders en geadopteerden over adoptiespecifieke thema's en vragen.

Naast de subsidies van de overheid ontvangen de adoptiediensten van de (kandidaat-)adoptieouders een bijdrage als prestatievergoeding voor hun werking. Ook voor de eerste nazorg betalen de adoptieouders een bijdrage.

VCA organiseert regelmatig bilateraal overleg met de coördinatoren van de drie adoptiediensten over de zendende landen waar zij mee samenwerken, zowel voor wat betreft de lopende samenwerkingen als de samenwerkingen in prospectie. In 2022 was er ook regelmatig overleg betreffende het traject naar één interlandelijke adoptiedienst. Specifieke thema's waren de accreditaties van de IAD, de opdracht van de toekomstige interlandelijke adoptiedienst en

hernieuwde afspraken betreffende noodzakelijke documenten in de kinddossiers en inzake prospecties. VCA nam ook deel aan de denkdag “Adoptie bij de tijd brengen” die door de IAD werd georganiseerd en aan de viering en het bezoek van verschillende delegaties uit het buitenland ter gelegenheid van 25 jaar Ray of Hope op 18 en 19 september 2022.

Adoptiehuis

Kandidaat-adoptanten die kiezen voor binnenlandse adoptie van een niet-gekend kind, vervolgen hun adoptieprocedure bij Adoptiehuis.

Sinds december 2016 is Adoptiehuis de enige erkende dienst voor bemiddeling bij binnenlandse adoptie. Adoptiehuis heeft hiervoor een vergunning van onbepaalde duur. De dienst treedt op als tussenpersoon bij binnenlandse adoptie. De belangrijkste opdrachten zijn het begeleiden van geboorte- of eerste ouders in het maken van een doordachte keuze, de matching van kinderen bij kandidaat-adoptanten en het aanbieden van nazorg. Adoptiehuis treedt ook op als expert in Vlaanderen voor wat binnenlandse adoptie betreft.

In 2022 organiseerde VCA twee keer bilateraal overleg met Adoptiehuis.

Afstammingscentrum

Het Afstammingscentrum (AC) heeft drie grote opdrachten: informeren en sensibiliseren omtrent afstammingsvragen, technische en psychosociale ondersteuning bieden aan personen die op zoek gaan naar genetische verwanten en het uitbouwen van een expertisecentrum. Iedereen met vragen over zijn herkomst, dus ook geadopteerden, kan zich richten tot het AC.

De vergunning van het Afstammingscentrum werd toegekend voor onbepaalde duur.

VCA organiseerde in 2022 drie keer bilateraal overleg met AC.

Vereniging voor Adoptiekind en Gezin vzw (VAG)

VAG is een trefgroep van en voor geadopteerden en adoptieouders. VAG heeft een erkenning als trefgroep tot 31 juli 2025.

VAG werkt met ervaringsdeskundigen, die hun ervaring met adoptie als (kandidaat-)adoptieouder of als geadopteerde met anderen willen delen. VAG wil ook een klankbord zijn door aan de overheid en aan professionele organisaties te signaleren wat er leeft binnen adoptiegezinnen.

VCA nodigt VAG twee keer per jaar uit voor het groot adoptieoverleg met alle erkende diensten uit de adoptiesector. VCA was ook aanwezig op de VAG-adoptiedag op 8 oktober 2022 met een infostand en voor het geven van een toelichting bij de toekomstige adoptiehervormingen.

2.5.2 Toegekende subsidies

VCA heeft een belangrijke opdracht in het toezicht op de erkende diensten en staat ook in voor de subsidiëring van de verschillende diensten.

	2022
Steunpunt Adoptie	
Basissubsidie	544.857,53
Dienst voor Maatschappelijk Onderzoek	
Basissubsidie DMO (MOA vzw)	522.541,14
Interlandelijke adoptiediensten	
Basissubsidie (3 diensten samen)	1.075.941,75
Bijkomende subsidies voor 10 lopende samenwerkingen (3 diensten samen)	66.543,30
Bijkomende subsidies voor 10 samenwerkingen in proef (3 diensten samen)	33.271,65
Binnenlandse adoptiediensten	
Basissubsidie	584.255,13
Begeleiding ongepland zwangere vrouwen	177.385,32

Facultatieve subsidie MO	3.847,48
Forfaitaire subsidie infogesprekken	6.595,68
Afstammingscentrum	
Basissubsidie	332.989,67

2.1. Toegekende subsidies aan erkende diensten of projecten, soort subsidie - 2022

Bron: VCA

2.5.3 Overleg tussen VCA en de kernpartners

Zoals hierboven reeds toegelicht, organiseert VCA op regelmatige basis bilateraal overleg met de kernpartners. Nog belangrijker is echter het samenbrengen van de verschillende kernpartners binnen de adoptiesector. Net als de voorbije jaren werd er ook in 2022 gekozen voor zoveel mogelijk gezamenlijk overleg, om op die manier de ontmoeting en samenwerking tussen de verschillende adoptiepartners te stimuleren.

Gezien de betrokkenheid van de kernpartners in de werkgroepen 'we verbinden pleegzorg en adoptie' en 'zorg en begeleiding', lag de frequentie van het aantal overlegmomenten hoger dan normaal. Overleg werd afwisselend fysiek, online en hybride georganiseerd.

In 2022 ging het groot adoptieoverleg, waarbij de volledige adoptiesector, inclusief VAG, wordt uitgenodigd, twee keer door. In het voorjaar werd stilgestaan bij de toekomstige adoptiehervormingen en stond het overleg vooral in het teken van uitwisseling over elkaars werking. Op de vormingsbijeenkomst in het najaar kwam het thema geboorte- of eerste ouders aan bod via een bespreking van de Zuid-Koreaanse documentaire "Forget me not" en stelde Florian Van Campenhout (medewerker en trainer bij Pleegzorg Vlaams-Brabant en Brussel) zijn recente boek "Eerste hulp aan getraumatiseerde kinderen" voor.

Het ketenoverleg adoptie, met deelname van MOA, Steunpunt Adoptie, de adoptiediensten, Afstammingscentrum en VCA ging in 2022 slechts drie keer door. Omwille van het frequente overleg van de werkgroepen, beslisten VCA en de partners in onderling overleg om enkele geplande bijeenkomsten te annuleren. De hervorming van het (interlandelijke) adoptiesysteem was een vast agendapunt op het ketenoverleg adoptie.

2.5.4 Het Raadgevend Comité van Opgroeien regie en de kamer adoptie

Op 24 mei 2019 heeft de Vlaamse Regering de leden en de plaatsvervangende leden van het Raadgevend Comité bij het intern verzelfstandigd agentschap Opgroeien regie benoemd. Het Raadgevend Comité werkt met twee thematische kamers: enerzijds een kamer adoptie en anderzijds een kamer kinderopvang en preventieve gezinsondersteuning. Het Raadgevend Comité trad in werking op 1 september 2019. De kamer adoptie wordt voorgezeten door Prof. Dr. Johan Vanderfaeillie.

In 2022 is de kamer adoptie 3 keer samengekomen. De leden van de kamer bespraken in 2022 de volgende thema's: het actieplan van de Vlaamse Regering betreffende de toekomst van (interlandelijke) adoptie, de werkzaamheden van het Afstammingscentrum sinds de opstart in april 2021 en de werkzaamheden van de werkgroepen 'we verbinden pleegzorg en adoptie' en 'zorg en begeleiding'. Er werd één advies gegeven. Dit betrof een advies over het statuut van kinderen in een adoptiegezin vóór de uitspraak van een adoptievonnis door de familierechtbank.

2.5.5 Samenwerking met Belgische overheden

De Commissie van Opvolging en Overleg bestaat uit de bevoegde centrale autoriteiten inzake adoptie, de Dienst Vreemdelingenzaken, de Federale Overheidsdienst (FOD) Buitenlandse Zaken, vertegenwoordigers van parketmagistraten en familierechters die bevoegd zijn voor adoptie, alsook de kabinetten van de betrokken federale en gemeenschapsministers. VCA hecht bijzonder veel belang aan dit overleg, gelet op het feit dat elk van de verschillende beleidsdomeinen nauw betrokken is bij de adoptiepraktijk. In 2022 vond de Commissie van Opvolging en Overleg één keer plaats. Agendapunten waren onder meer de opvolging van een aantal aanbevelingen van het expertenpanel interlandelijke adoptie en de opvolging van de resolutie betreffende onderzoek naar mogelijke wantoestanden bij adoptieprocedures uit het verleden.

In 2015 werd VCA via de Vlaamse adoptieambtenaar waarnemend lid van de Conseil Supérieur de l'Adoption (CoSA) bij de Franse Gemeenschap. De CoSA fungeert als Raadgevend Comité voor de centrale autoriteit van de Franse Gemeenschap. Andere leden binnen de CoSA zijn vertegenwoordigers van de adoptiediensten van de Franse Gemeenschap, FCA, vertegenwoordigers van het jeugdhulpbeleid van de Franse Gemeenschap, magistraten, geadopteerden, adoptieouders en andere experts.

In 2022 is de CoSA 6 keer samengekomen. Een belangrijk thema dat besproken werd, is adoptie als jeugdbeschermingsmaatregel en de opname ervan in het jeugdhulpdecreet van de Franse Gemeenschap. Het definitieve advies vanuit de CoSA zal in de loop van 2023 afgewerkt worden.

In navolging hiervan werden verschillende sprekers uitgenodigd om tijdens een CoSA-bijeenkomst een toelichting te geven. Zo werd er een online presentatie gegeven door de Belgische professor Dominique Goubau¹, momenteel werkzaam aan de Université Laval te Québec (Canada). Hij kwam spreken over hoe open adoptie in de regelgeving van Québec werd ingeschreven en onder welke voorwaarden adoptie als jeugdbeschermingsmaatregel in overweging genomen mag worden.

In 2022 overlegde VCA een aantal keren met ACC, onder meer om uit te wisselen over goede praktijken inzake de voorbereiding en screening van kandidaat-adoptanten en de procedure inzake intrafamiliale adoptie.

VCA deed in 2022 ook meermaals beroep op de FOD Buitenlandse Zaken in het kader van individuele dossiers en voor contactname met de bevoegde autoriteiten in verschillende landen van herkomst.

2.5.6 Europese centrale autoriteiten

VCA is lid van ICAN, een groep van centrale autoriteiten voor adoptie in verschillende aankomstlanden, die overleg pleegt om informatie op een informele manier uit te wisselen en relevante gezamenlijke thema's bespreekt. In 2022 kwam ICAN twee keer samen: in mei in Rome (twee dagen) en in november in Madrid (twee dagen). VCA nam telkens deel.

¹ <https://www.fd.ulaval.ca/notre-faculte/repertoire-du-personnel/dominique-goubau>

VCA is ook lid van twee deelwerkgroepen van de ICAN, de “ICAN sub working group on illicit practices in historical cases” en de “ICAN sub working group on strengthening international collaboration”. Beide subwerkgroepen kwamen één keer samen in 2022. De bijeenkomsten gingen online door. VCA was telkens aanwezig.

In het kader van onderzoeken naar buitenlandse adoptieprocedures doet VCA regelmatig een beroep op andere Europese centrale autoriteiten. VCA polst dan naar hun ervaringen met bepaalde zendende landen. VCA deelt ook zelf de informatie die verzameld wordt via contacten in de landen ter plaatse en met andere centrale autoriteiten. In 2022 was er regelmatig contact met de CA van Nederland die met een gelijkaardige oefening inzake samenwerking interlandelijke adoptie bezig was als in Vlaanderen.

VCA heeft in 2022 schriftelijk contact opgenomen met de centrale autoriteiten van alle zendende landen, waar Vlaanderen mee samenwerkt, met de vraag naar informatie in het kader van de screening. Waar nodig werd verdere duiding gegeven, per mail of via online overleg.

Verder heeft VCA in 2022 online overleg gepleegd met onder meer de centrale autoriteiten van Thailand, Burkina Faso, Bulgarije, Ghana, Guinee, Gambia, Portugal, Vietnam en Colombia.

2.5.7 International Social Services (ISS)

ISS is een NGO die individuen, kinderen en families helpt bij sociale problemen ten gevolge van internationale migratie of verplaatsing, waarbij twee of meer landen betrokken zijn. Voor VCA vormt ISS een onmisbare bron van informatie en samenwerking. Vooral de gebundelde informatie over zendende landen is van grote waarde. ISS stelt een uitgebreide informatiedatabank ter beschikking met informatie over de situatie in de verschillende zendende landen, zowel over het specifieke adoptiebeleid als over het algemene beleid inzake kindbescherming.

In 2022 had VCA een heel intensieve samenwerking met ISS in het kader van de screening van de bestaande adoptiesamenwerkingen met zendende landen.

2.5.8 Permanent Bureau van Den Haag (PB Den Haag)

Het PB Den Haag staat in voor de uitvoering van het verdrag inzake bescherming van kinderen en samenwerking op het gebied van interlandelijke adoptie (het Haags Adoptieverdrag) van 1993. Het PB ondersteunt landen die willen toetreden tot dit verdrag en die hun regelgeving en procedures hieraan willen aanpassen. De vijfjaarlijkse algemene vergadering, de “Special Commission”, staat open voor alle landen die het Verdrag van Den Haag hebben geratificeerd en biedt naast inhoudelijk relevante topics ook gelegenheid om te netwerken met andere centrale autoriteiten voor adoptie.

De Special Commission ging online door in juli 2022 (5 dagen). VCA nam hieraan deel.

2.5.9 Internationale conferenties

Internationale conferenties zijn bijzonder interessant voor VCA om te netwerken en om informatie uit te wisselen met verschillende zendende en aankomstlanden. Ze bieden de kans om goede werkrelaties te onderhouden met verschillende partners in interlandelijke adoptie.

EurAdopt Kopenhagen

EurAdopt is een vereniging van adoptieorganisaties in dertien West-Europese landen, waaronder België, die werd opgericht in 1993. Om de twee jaar organiseert EurAdopt een conferentie waarop actuele thema's rond interlandelijke adoptie worden besproken.

Op 1 en 2 september 2022 ging de 14de conferentie door in Kopenhagen, met als thema “Sustainability in intercountry adoption from different perspectives”. VCA was aanwezig op deze conferentie.

De centrale vraag waar de conferentie rond werd opgebouwd, luidde als volgt: “Heeft interlandelijke adoptie anno 2022 nog een toekomst en onder welke voorwaarden?”. Een actuele vraag waar heel wat landen op dit moment mee bezig zijn en ook relevant voor de toekomst van adoptie binnen Vlaanderen. De discussies werden gevoerd door academici, experts, medewerkers van het Permanent Bureau van Den Haag, vertegenwoordigers van centrale autoriteiten uit zowel zendende als aankomstlanden, van geaccrediteerde organisaties, van ISS en geadopteerden.

2.6 Buitenlandse werkbezoeken en ontvangen delegaties

Werkbezoeken

In 2022 zijn er omwille van de focus op de screening van de huidige samenwerkingen met zendende landen aan de hand van het beslissingskader geen buitenlandse werkbezoeken doorgegaan. Buitenlandse werkbezoeken worden gepland in een volgende fase van de screening.

Delegaties

Op 20 juni 2022 ontving VCA een buitenlandse delegatie uit de Filipijnen. De CA van de Filipijnen vroeg naar verheldering over de screeningscriteria in het kader van de door VCA gevraagde informatie.

Op 19 september 2022 ontving VCA de delegaties die in België waren voor de viering van 25 jaar ROH, namelijk Burkina Faso, Haïti, Marokko, Togo en Vietnam. Het programma was een voorstelling van VCA en de adoptiesector en een toelichting over de geplande adoptiehervorming.

Tot slot ontving VCA op 14 december 2022 opnieuw een delegatie uit Vietnam. De CA van Vietnam wenste hierbij meer informatie over de screening van de samenwerking met Vietnam.

2.7 Ondersteuning programma's

Art. 20 §2, 22° van het decreet houdende regeling van de interlandelijke adoptie van kinderen van 20 januari 2012 geeft volgende opdracht aan VCA: 'Ontwikkelen of ondersteunen van programma's in binnen- en buitenland die de doelstellingen ondersteunen van het Verdrag van Den Haag van 29 mei 1993 inzake de internationale samenwerking en de bescherming van kinderen en van het Internationaal Verdrag van 20 november 1989 inzake de Rechten van het Kind, door België geratificeerd en goedgekeurd met de wet van 25 november 1991'.

In dit kader gaf VCA net als de vorige jaren ook in 2022 een financiële ondersteuning ten gunste van de algemene werking van ISS.

3. ADOPTIE VAN EEN NIET-GEKEND KIND

Sinds 2016 is er één voorbereidingstraject voor de adoptie van een niet-gekend kind. De voorbereiding en geschiktheidsprocedure voor binnenlandse en interlandelijke adoptie zijn samengevoegd. Voordien liepen deze trajecten volledig gescheiden.

Dit betekent dat kandidaat-adoptanten de keuze voor binnenlandse of interlandelijke adoptie pas maken na het volgen van de voorbereiding en na ontvangst van het geschiktheidsvonnis.

In de tabel hieronder worden de globale cijfers over de adoptie van een niet-gekend kind weergegeven. Opvallend is dat er in 2022 ongeveer 25% minder aanmeldingen waren dan in 2021.

Overzicht cijfers adoptie niet-gekend kind																		
	2005 ⁽¹⁾	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Aanmeldingen ⁽²⁾	626	884	831	597	592	560	351	312	324	319	352	426	398	391	373	430	375	275
Vorbereidingen ⁽³⁾	377	613	482	440	331	330	222	159	107	105	114	134	145	151	164	98	130	120
Tussenvonnissen ⁽⁴⁾		604	595	466	358	280	191	202	145	119	103	119	151	133	148	101	72	88
Maatschappelijke onderzoeken	288	403	500	601	362	327	303	190	162	127	96	125	103	150	100	109	101 ⁽⁸⁾	109
Geschiktheidsvonnissen ⁽⁵⁾	233	297	428	422	297	221	179	114	103	64	67	132	98	87	99	63	58	82
Aangekomen kinderen interlandelijke adoptie	172	162	176	210	244	205	180	122	73	61	71	62	59	32	28	23	27	29

Aangekomen kinderen interlandelijke adoptie zonder bemiddeling door een adoptiedienst ⁽⁶⁾														4	4	1	0	0	2
Geplaatste kinderen binnenlandse adoptie			32	29	24	35	25	30	26	23	22	23	29	20	15	16	20		17
Erkenning en registratie ⁽⁷⁾		179	155	186	209	176	151	99	63	37	32	39	43	30	22	17	24		17

3.1 Overzicht cijfers adoptie niet-gekend kind 2005-2022

Bron: VCA

- (1) Op 1 september 2005 trad de nieuwe adoptiewet in werking, waardoor de eerste erkenningen en registraties pas in 2006 gerealiseerd werden.
- (2) Vanaf 2017 worden de aanmeldingen voor een intrafamiliale adoptie niet langer meegeteld.
- (3) Het betreft de uitgereikte attesten van voorbereiding voor een eerste adoptie voor zowel interlandelijke adoptie als binnenlandse adoptie.
- (4) Het betreft het aantal tussenvonnissen, waarbij de familierechtbank een opdracht maatschappelijk onderzoek beveelt. De tussenvonnissen voor aanvullend maatschappelijk onderzoek, bv. in het kader van de verlenging van een geschiktheidsvonnis, werden hier niet meegeteld.
- (5) Het betreft de volgende vonnissen: geschikt, automatische verlenging geschiktheidsvonnis, verlenging na actualisatie van het maatschappelijk onderzoek en verbeterend vonnis. Het cijfer van 2005 combineert het aantal beginseltoestemmingen van voor de nieuwe wetgeving met 24 geschiktheidsvonnissen na het in voege treden van de nieuwe wet in september 2005.
- (6) Vanaf 2017 wordt het aantal geplaatste kinderen via interlandelijke adoptie zonder bemiddeling door een adoptiedienst apart in deze tabel opgenomen.
- (7) Het betreft het aantal registraties van de erkenningen van interlandelijke adopties waarover VCA door FCA werd ingelicht. Sinds de wet van 31 maart 2019 met betrekking tot de modernisering van de burgerlijke stand stelt FCA geen bewijs van registratie meer op, maar stelt ze een attest van erkenning op voor de ambtenaar van burgerlijke stand.
- (8) De maatschappelijke onderzoeken, uitgevoerd door CAW Brussel (32) en MOA vzw (69) in 2021, werden bij elkaar opgeteld.

3.1 Aanmeldingen voor adoptie van een niet-gekend kind

In 2022 waren er in totaal 275 aanmeldingen voor adoptie van een niet-gekend kind. Er waren 57 aanmeldingen van alleenstaanden, 144 aanmeldingen van heterokoppels en 74 aanmeldingen van holebikoppels.

Tabel 3.2 geeft een gedetailleerd overzicht van de verschillende types aanmeldingen in 2022 en ter vergelijking ook in 2021.

Aanmeldingen

	2021		2022	
Aantal aanmeldingen	375	%	275	%
Waarvan				
-alleenstaanden (M;V;X)	66 (17;48;1)	17,6	57 (23;33;1)	20,7
-heterokoppel	236	62,9	144	52,4
-holebikoppel (M+M; V+V)	73 (67;6)	19,5	74 (71;3)	26,9
Waarvan				
-tweede en volgende adopties	12	3,2	6	2,2

3.2 Overzicht aanmeldingen niet-gekend kind - 2022

Bron: VCA

3.2 Instroombeheer en voorbereiding

Elke kandidaat-adoptant moet een voorbereiding op adoptie volgen. Wie voor een tweede keer adopteert, moet de voorbereiding niet opnieuw volgen.

3.2.1 Instroombeheer

Aangezien er meer kandidaat-adoptanten zijn dan adoptabele kinderen, werkt VCA sinds 2013 met een systeem van instroombeheer. Dit systeem houdt in dat het aantal kandidaat-adoptanten dat kan starten met de voorbereiding wordt afgestemd op het aantal kinderen dat nood heeft aan adoptieouders. Om ervoor te zorgen dat adoptiediensten voor elk kind dat nood heeft aan adoptie een goede matching kunnen doen, is het belangrijk dat zij beschikken over een wachtlijst met voldoende kandidaat-adoptanten met een zekere diversiteit. Daarom heeft het Vlaams Parlement beslist dat gerichte instroom mogelijk moet zijn. Gerichte instroom betekent dat bepaalde kandidaat-adoptanten mogen doorstromen, rekening houdend met het profiel van de kinderen voor wie een gezin wordt gezocht en rekening houdend met het profiel waar de kandidaat-adoptanten voor open staan.

VCA bepaalt elk jaar hoeveel kandidaat-adoptanten mogen doorstromen naar de voorbereiding, op basis van volgende criteria:

- het aantal kinderen dat in de vorige twee kalenderjaren werd geplaatst voor adoptie;
- het aantal kandidaat-adoptanten dat start met de voorbereiding, maar geen positief geschiktheidsvonnis krijgt (uitval);
- het aantal aanmeldingen voor een zelfstandige adoptie;
- evoluties in de zendende landen bij interlandelijke adoptie, zoals stopzetting van interlandelijke adoptie en de opstart van nieuwe samenwerkingen;
- het aantal kandidaat-adoptanten dat openstaat voor een kind met een specifieke ondersteuningsbehoefte.

Op basis van bovenstaande berekening konden 100 kandidaat-adoptanten in 2022 doorstromen naar de verplichte voorbereidingscursus.

De reglementering van het instroombeheer bepaalt dat elk jaar minstens 30 kandidaat-adoptanten doorstromen in volgorde van aanmelding. Net zoals de vorige jaren hadden de eerste 30 kandidaat-adoptanten op de wachtlijst allemaal een voorkeur voor binnenlandse adoptie. Aangezien er reeds meer dan

voldoende kandidaat-adoptanten op de wachtlijst van Adoptiehuis staan, met een voldoende diversiteit, was er in 2022 geen nood aan doorstroom van extra kandidaat-adoptanten voor binnenlandse adoptie.

Voor wat interlandelijke adoptie betreft, ging VCA per zendend land na hoeveel kandidaat-adoptanten er nog op de wachtlijst stonden, hoeveel er nodig waren om effectief te kunnen bemiddelen voor kinderen die nood hebben aan adoptie en hoeveel nieuwe contracten er eventueel konden worden afgesloten. De interlandelijke adoptiediensten zochten ook in 2022 specifiek naar kandidaat-adoptanten die open staan voor kinderen met specifieke noden (special needs) voor alle zendende landen. Zij mogen versneld doorstromen naar de voorbereiding. Het gaat om kandidaat-adoptanten die open staan voor oudere kinderen (ouder dan 6 jaar), kinderen met een medisch probleem (zoals schisis, hartproblemen, ontbrekende ledematen,...), kinderen met een ontwikkelingsstoornis, maar ook om kinderen met gedragsproblemen of een moeilijke achtergrond (geboren na verkrachting, mishandeling,...) of kinderen die samen met een broer of zus geplaatst worden (siblings).

In 2022 konden alle kandidaat-adoptanten voor interlandelijke adoptie doorstromen naar de voorbereiding.

In realiteit zijn in 2022 in totaal 100 kandidaat-adoptanten doorgestroomd. Dit betreft 19 kandidaat-adoptanten voor binnenlandse adoptie en 81 kandidaat-adoptanten voor interlandelijke adoptie, waarvan 55 op volgorde en 26 via gerichte instroom specifieke zorgnoden.

3.2.2 Voorbereiding

De voorbereiding op de adoptie van een niet-gekend kind werd in 2022, net zoals de voorgaande jaren, georganiseerd door Steunpunt Adoptie. Deze verplichte voorbereiding bestaat uit twee delen: de informatiesessies en de voorbereidingscursus.

Alle kandidaat-adoptanten die voor de eerste keer adopteren, moeten twee infosessies volgen, die elk vier uur duren. Kandidaat-adoptanten betalen voor de infosessies een bijdrage van 25 euro. Na afloop van de infosessies hebben zij 60 dagen de tijd om te bevestigen of zij de adoptieprocedure willen verderzetten of niet.

Tijdens de eerste informatiesessie krijgen de kandidaat-adoptanten uitleg over de Vlaamse adoptieprocedure, de verschillende vormen van pleegzorg, de tendensen in adoptie wereldwijd en het profiel van de kinderen die ter adoptie worden afgestaan, met bijzondere aandacht voor specifieke zorgnoden. De informatie wordt gebracht door medewerkers van Steunpunt Adoptie en VCA.

Voor COVID-19 ging infosessie 1 steeds fysiek en in grote groep (30 kandidaat-adoptiegezinnen) door. In 2022 koos Steunpunt Adoptie in principe voor online sessies, waarbij kandidaat-adoptanten op eigen tempo de presentaties bekijken en daarna deelnemen aan een verplicht online vragenuur. Voor kandidaat-adoptanten die toch een fysieke ontmoeting verkozen, werd in het voorjaar en in het najaar een live infosessie aangeboden. In 2022 gingen in totaal 8 informatiesessies 1 door, waarvan 2 fysiek en 6 online, waaraan in totaal 229 gezinnen deelnamen.

Tijdens de tweede informatiesessie biedt Steunpunt Adoptie inzicht in tal van adoptie-gerelateerde thema's zoals verlies- en rouwervaring bij geadopteerden, herstel van trauma en gehechtheidsrelaties, verlieservaring en rouwproces bij geboorte- of eerste ouders, kinderwens en noden van het kind, ontwikkelen van vaardigheden en draagkracht van adoptieouders. Infosessie twee wordt interactief opgevat en gaat door in kleinere groepen van maximaal 28 deelnemers. Deze infosessie gaat in principe fysiek door. In totaal gingen er in 2022 18 informatiesessies 2 door, waarvan 12 fysiek en 6 online. In totaal namen 207 gezinnen deel aan infosessie 2.

Na de uitnodiging om in te stromen (cf. §3.2.1) volgt een voorbereidingscursus van drie dagen, waarin dieper wordt ingegaan op zowel binnenlandse als interlandelijke adoptie. Kandidaat-adoptanten betalen een bijdrage van 250 euro voor de voorbereidingscursus. De voorbereiding voor kandidaat-adoptanten heeft een dubbel doel. Enerzijds tracht Steunpunt Adoptie voor de kandidaat-adoptanten een realistisch beeld te schetsen van de kinderen die geplaatst worden voor adoptie. Er wordt veel aandacht besteed aan adoptie van kinderen met specifieke ondersteuningsbehoeften, aangezien dit een realiteit is bij een steeds groter aantal van de geplaatste kinderen. Zo kunnen de kandidaat-adoptanten inschatten of ze de draagkracht hebben die nodig is om aan de specifieke noden van het kind te beantwoorden. Anderzijds zet Steunpunt Adoptie ook sterk in op dynamieken tussen de kandidaat-adoptanten onderling, gericht op het uitwisselen van ervaringen en het creëren van een adoptienetwerk. De adoptiedriehoek, die de relatie tussen geadopteerde, geboorte- of eerste ouders en adoptieouders visualiseert, is de rode draad doorheen het voorbereidingsprogramma.

De voorbereidingscursus wordt in principe fysiek aangeboden in Gent, Brussel en Antwerpen, in kleine groepjes van 8 à 10 gezinnen. Steunpunt Adoptie organiseerde in 2022 12 groepen voorbereiding adoptie niet-gekend kind, waarvan 9 fysieke en 3 digitale groepen. 120 gezinnen vervulde de cursus en kregen een attest van voorbereiding. Hiermee kunnen ze hun adoptieprocedure verderzetten bij de familierechtbank voor het verkrijgen van een geschiktheidsvonnis.

3.3 Maatschappelijk onderzoek

Na het volgen van de voorbereiding en na ontvangst van het voorbereidingsattest, dienen de kandidaat-adoptanten een verzoekschrift in bij de familierechtbank om geschikt verklaard te worden voor adoptie. In het kader van de geschiktheidsprocedure beveelt de familierechtbank een maatschappelijk onderzoek. Dit onderzoek wordt uitgevoerd door een Dienst voor Maatschappelijk Onderzoek (DMO). Sinds 1 januari 2017 is er één DMO werkzaam voor heel Vlaanderen. MOA vzw voert deze opdracht uit vanaf 1 mei 2021.

In 2022 werden 92 tussenvonnissen (72 in 2021) uitgesproken voor adoptie van een niet-gekend kind. Daarnaast werden 11 vonnissen uitgesproken waarin een aanvullend onderzoek werd bevolen.

Er werden in totaal 140 dossiers bij MOA vzw aangemeld in 2022. Daarnaast had MOA vzw 94 dossiers (aangemeld in 2021) nog op hun wachtlijst staan. Dit brengt het totaal op 234 dossiers in 2022 (188 in 2021):

- 129 dossiers werden volledig afgewerkt (waarvan 77 aangemeld in 2021 – 52 aangemeld in 2022);
- 8 zijn gestopt (waarvan 5 aangemeld in 2021 – 3 aangemeld in 2022);
- 97 staan op de wachtlijst waarvan:
 - 79 dossiers wachten om opgestart te worden (allemaal aangemeld in 2022);
 - 13 dossiers on hold staan op vraag van de kandidaat-adoptanten omwille van zwangerschap/ziekte/... (waarvan 12 aangemeld in 2021 en 1 aangemeld in 2022);
 - 5 dossiers reeds een eerste gesprek achter de rug hebben, maar in 2023 zullen worden afgewerkt (waarvan 5 aangemeld in 2022).

De DMO staat ook in voor de actualisering van het maatschappelijk onderzoek wanneer kandidaat-adoptanten een verzoek tot verlenging van hun geschiktheidsvonnis indienen bij de familierechtbank. Het geschiktheidsvonnis vervalt immers na vier jaar. Een dergelijke actualisering is enkel nodig als er ingrijpende wijzigingen zijn in het gezin van de kandidaat-adoptanten, die mogelijk een invloed hebben op hun geschiktheid voor adoptie. Als er geen wijzigingen zijn, dan kan het geschiktheidsvonnis automatisch met twee jaar verlengd worden. VCA gaat na of een actualisering al dan niet nodig is, aan de hand van het attest gezinssamenstelling, een vragenlijst in te vullen door de kandidaat-adoptanten en enkele vragen aan de adoptiedienst. VCA maakt dan

een attest op voor de rechtbank waarna ofwel een actualisatie van het maatschappelijk onderzoek wordt opgestart, ofwel de geschiktheid automatisch wordt verlengd.

VCA kreeg in 2022 40 vragen van de rechtbank voor een dergelijke automatische verlenging. In 37 gevallen kon VCA vaststellen dat er geen wijzigingen waren in het gezin. Voor 3 gezinnen diende wel een actualisatie te gebeuren en werd de vraag tot actualisatie doorgestuurd naar MOA vzw.

3.3.1 Verloop van het maatschappelijk onderzoek

De medewerkers van MOA vzw doen gemiddeld vier gesprekken met de kandidaat-adoptanten: twee gesprekken door de psycholoog en twee door de maatschappelijk assistent. Eén van de gesprekken betreft een huisbezoek door de maatschappelijk assistent. Voor een maatschappelijk onderzoek bij een tweede of volgende adoptie of bij een bijkomend maatschappelijk onderzoek wordt deze procedure ingekort naar gemiddeld twee gesprekken: één huisbezoek (met gesprek) door de maatschappelijk werker en één gesprek met de psycholoog. Het volledige team van MOA vzw houdt een tussentijdse bespreking en een eindbespreking waarin een advies voor de familierechtbank wordt geformuleerd. De kandidaat-adoptanten krijgen het finale verslag van het maatschappelijk onderzoek met advies voor de familierechtbank. Hebben ze nog vragen over dit advies, dan wordt hen de mogelijkheid van een adviesgesprek aangeboden.

Conform de regelgeving zou de DMO het onderzoek binnen de twee maanden na het tussenvonnissen moeten afronden. In de praktijk blijkt dit nagenoeg onmogelijk te realiseren. Er verstrijkt namelijk al enige tijd vooraleer de DMO de opdracht ontvangt. Verder is het zowel voor de kandidaat-adoptanten als voor de DMO erg moeilijk om de reeks van vier gesprekken onmiddellijk aan te vatten. De dienst stelt wel alles in het werk om, eenmaal het onderzoek gestart is, de termijn van twee maanden te respecteren.

3.3.2 Adviezen

Het aantal afgewerkte maatschappelijke onderzoeken in 2022 is in vergelijking met 2021 licht gestegen. In 2021 werden in totaal 101 adviezen gegeven over de geschiktheid van kandidaat-adoptanten om een niet-gekend kind te adopteren en in 2022 waren dit er 109.

MOA vzw gaf in 2022 88 positieve en 10 negatieve adviezen. 11 kandidaat-adoptanten kregen een advies van uitstel.

In tabel 3.3 geven we een overzicht van de adviezen vanaf 2008 tot 2022.

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021 ⁽²⁾	2022
Negatief	95	54	69	81	38	38	29	18	21	26	35	22	26	19	10
Risicofactoren	26	16	1	1											
Bijkomende gesprekken	9	1	4	1			1								
Uitstel	35	31	30	20	21	17	19	12	13	19	25	18	13	9	11
Uitstel voor 1, negatief voor 2				3		1	1								
Neutraal	16	4		1											
Positief	348	199	165	145	101	88	58	47	39	47	68	58	68	73	88
Positief voor 1, uitstel voor 2										1	1				
Positief voor 1 specifiek kind	8		10	3	2	1	3	5	3						
Positief voor 1 ouder kind	1		1		1		1								
Positief voor kind met specifieke ondersteuningsbehoefte							1	1	1						

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021 ⁽²⁾	2022
Positief voor 1 of 2	13	11	7	8	7	5	4	5	10		9	10	13	10	22
Positief voor 1 of meer	4	1	1		1								3	1	4
Positief voor 1, negatief voor 2 of meer		1	8	9	7	2	1	6	3	8	9			5	
Positief voor 2	15	18	15	15	6	7	7	4	4				1	2	
Positief voor 2 kinderen, negatief voor 3 kinderen														2	
Positief voor specifieke kinderen	2	7		3	1				2						
Positief voor 3	1					1	1	1							
Stopgezet /Opgeschort⁽¹⁾/Geen advies mogelijk	28	19	16	13	5	2	1	2		2	3	2	2	1	
Totaal	601	362	327	303	190	162	127	101	96	103	150	100	109	101	109

3.3 Adviezen van de Dienst voor Maatschappelijk Onderzoek 2008 - 2022

Bron: VCA

(1) Opschorting of stopzetting door kandidaat-adoptanten na minstens één gesprek.

(2) De maatschappelijke onderzoeken, uitgevoerd door CAW Brussel (32) en MOA vzw (69) in 2021, werden bij elkaar opgeteld.

3.4 Geschiktheidsvonnissen

Het geschiktheidsvonnis voor adoptie wordt uitgesproken door de familierechtbank. VCA ontvangt niet systematisch de vonnissen waarbij de rechtbank negatief oordeelt over de geschiktheid. Enkel de vonnissen waarin de geschiktheid wordt uitgesproken of bijkomende onderzoeken worden bevolen, moeten door de familierechtbank, via FCA, aan VCA bezorgd worden. Er werden in 2022 toch 7 vonnissen van niet-geschiktheid bezorgd aan VCA.

In 2022 werden in totaal 82 positieve geschiktheidsvonnissen (58 in 2021) door de familierechtbanken aan VCA bezorgd.

24 kandidaat-adoptanten (9 in 2021) kregen een automatische verlenging van hun geschiktheidsvonnis en 3 kandidaat-adoptiegezinnen kregen een verlenging na actualisatie van het maatschappelijk onderzoek.

In 2022 werden er 11 vonnissen (12 in 2021) uitgesproken waarin aanvullend onderzoek werd bevolen.

In tabel 3.4 worden de geschiktheidsvonnissen weergegeven, gekoppeld aan het advies dat de DMO gaf. In tabel 3.5. staan de details over de vonnissen waarin aanvullend onderzoek werd bevolen.

Geschiktheidsvonnissen uitgesproken door de familierechtbank (1)

	Negatief	Positief voor 1	Positief voor 1 of 2/meer	Positief voor 1, negatief voor 2	Positief voor 2	Positief voor 3	Positief met risicofactoren	Uitstel	Totaal
Geschikt voor 1 kind	0	51	1	1	0	0	1	0	55
Geschikt voor 1 of 2 kinderen	0	2	16	0	0	0	0	0	18
Geschikt voor 2 kinderen	0	0	1	0	4	0	0	0	5
Geschikt voor 3 kinderen	0	0	1	0	1	1	0	0	3
Geschikt in hoger beroep	0	0	0	0	0	0	0	1	1
Verlenging geschiktheidsvonnis	0	2	1	0	0	0	0	0	3
Automatische verlenging geschiktheidsvonnis	3	9	1	3	0	0	0	2	24
Totaal	3	64	21	4	5	1	1	3	109

3.4 Overzicht beslissingen familierechtbank, geschiktheid adoptie van een niet-gekend kind - 2022

Bron: VCA

(1) De kolommen geven de niet-bindende adviezen van de DMO weer, de rijen geven de definitieve beslissingen van de familierechtbanken weer.

Aanvullende onderzoeken

Beslissing familierechtbank	Adviezen Dienst voor Maatschappelijk Onderzoek			Totaal
	Negatief	Positief	Uitstel	
Aanvullend onderzoek	6	1	2	9
Aanvullend onderzoek na uitstel	0	0	2	2
Totaal	6	1	4	11

3.5 Overzicht aanvullende onderzoeken familierechtbank - 2022

Bron: VCA

3.5 Bemiddeling

Na ontvangst van het geschiktheidsvonnis maken kandidaat-adoptanten de keuze voor binnenlandse of interlandelijke adoptie. Voor binnenlandse adoptie sluiten ze een bemiddelingsovereenkomst af met Adoptiehuis. Voor interlandelijke adoptie sluiten ze een bemiddelingsovereenkomst af met één van de drie interlandelijke adoptiediensten of ze kiezen voor zelfstandige adoptie. Bij zelfstandige adoptie onderzoekt en beoordeelt VCA zelf de adoptieprocedure.

De meeste kandidaat-adoptanten doen een beroep op een adoptiedienst voor bemiddeling. In de volgende paragrafen wordt een onderscheid gemaakt tussen bemiddeling door een interlandelijke adoptiedienst (§ 3.5.1), interlandelijke adoptie van een niet-gekend kind zonder bemiddeling of zelfstandige adoptie (§ 3.5.2) en bemiddeling door de binnenlandse adoptiedienst (§ 3.5.3).

3.5.1 Bemiddeling door een interlandelijke adoptiedienst

De interlandelijke adoptiediensten werken samen met de zendende landen, die door VCA formeel goedgekeurd werden. In 2022 werden 29 kinderen geplaatst in een adoptiegezin in Vlaanderen na bemiddeling door één van de drie erkende interlandelijke adoptiediensten. Deze kinderen kwamen uit 13 verschillende zendende landen.

Procedure voor de opstart van een nieuwe adoptiesamenwerking (in het huidige adoptiedecreet kanaalonderzoek genoemd)

Naast de landen waarmee al een samenwerking bestaat, gaan de interlandelijke adoptiediensten ook op zoek naar nieuwe zendende landen waar nood is aan interlandelijke adoptie. Dit gebeurt via de procedure zoals vermeld in het huidige adoptiedecreet.

Adoptiediensten die in een bepaald land een nieuwe adoptiesamenwerking willen opzetten, hebben hiervoor goedkeuring nodig van VCA. De adoptiedienst maakt een uitgebreid inlichtingendossier op. VCA voert op basis van het inlichtingendossier een onderzoek uit. Dit onderzoek houdt een grondige analyse in van de wetgeving en de plaatselijke procedures in het land van herkomst, afgetoetst aan het Haags Adoptieverdrag en de Belgische adoptiewetgeving. Daarnaast worden de betrokken organisaties en contactpersonen gescreend en worden de financiële transacties, die nodig zijn om een adoptie tot stand te brengen, doorgelicht.

Bij dergelijk onderzoek betreft VCA altijd verschillende externe partners, zoals de FOD Buitenlandse Zaken, NGO's en centrale autoriteiten van andere aankomstlanden. Ook de betrokken instanties in het zendende land, waaronder de bevoegde adoptieautoriteit, worden meegenomen in het onderzoek.

Voor alle landen die in overweging worden genomen voor een nieuwe adoptiesamenwerking, doet VCA een uitgebreid onderzoek. Het onderzoek gebeurt extra grondig daar waar het landen betreft die het Haags Adoptieverdrag (nog) niet ratificeerden. Vaak is een bezoek van VCA ter plaatse noodzakelijk om een onderzoek te kunnen afronden.

De procedure voor het opstarten van een nieuwe samenwerking verloopt in verschillende fases:

- De adoptiedienst vraagt toestemming om prospectie te doen in een bepaald land.
- VCA verleent toestemming voor de prospectie, tenzij er duidelijke tegenindicaties zijn, zoals onduidelijkheid over een moratorium wegens wetswijzigingen ter plaatse, een humanitaire ramp of een oorlogssituatie die adopties voorlopig uitsluit.

- De adoptiedienst legt vervolgens de geldende regelgeving voor advies voor aan VCA.
- Na wetgevend advies door VCA, beslist de adoptiedienst om al dan niet een inlichtingendossier samen te stellen en in te dienen bij VCA. Het inlichtingendossier bevat onder meer informatie over de contactpersonen, de procedure ter plaatse en het verslag van een werkbezoek door de adoptiedienst.
- VCA voert een onderzoek uit en beoordeelt de adoptiesamenwerking.
- Als de beoordeling positief is, geeft VCA een voorlopig akkoord aan de adoptiedienst, met toelating om een aantal proefdossiers op te starten.
- Na afronding van minimaal één proefdossier en drie kindtoewijzingen, evalueert VCA de samenwerking in proef. Hierbij wordt gepeild naar de ervaringen van zowel de adoptieouders, de adoptiedienst als FCA.
- Na positieve evaluatie, geeft VCA een definitieve goedkeuring voor de opstart van de samenwerking en kan de adoptiedienst een wachtlijst aanleggen.

In 2022 ontving VCA geen nieuwe aanvragen tot prospectie, enkel een heropstart van een oudere prospectieaanvraag voor Benin door Ray of Hope. De adoptiediensten dienden geen nieuwe inlichtingendossiers in.

VCA verleende in 2022 geen voorlopige akkoorden voor nieuwe zendende landen. Er was een definitieve goedkeuring voor Hongarije.

In 2022 waren er in totaal 11 zendende landen met een lopende samenwerking, namelijk China, India, Burkina Faso, Togo, de Filipijnen, Thailand, Zuid-Afrika, Chili (SENAME), Hongarije, Portugal en Kazachstan. 12 landen zijn in proeffase en in 2 landen besloot de adoptiedienst FIAC de samenwerking niet verder te zetten.

In tabel 3.6 volgt een overzicht van alle samenwerkingen per adoptiedienst.

Samenwerkingen per adoptiedienst

	Ray of Hope	Het Kleine Mirakel	FIAC-Horizon
Aanvraag nieuwe samenwerkingen	Benin		
Goedkeuring start prospectie (1)	Benin		

Stopgezette prospectie			Nigeria Lagos State Senegal
Ontvangst wetgeving	Benin		
Adviezen wetgeving	Benin		
Ontvangst en/of actualisatie inlichtingendossier		Mexico	<i>Oezbekistan</i> <i>Namibië</i> <i>Macedonië</i> <i>Laos</i> <i>Lesotho</i>
Voorlopig akkoord (start proeffase)			
Lopende proeffases (gestart voor 2022)	Haïti Vietnam Marokko	Bulgarije Colombia Gambia Ghana Kirgizië (1)	Chili (Mi Casa) (2) Bulgarije Honduras Peru
Definitieve goedkeuring (3 KT en 1 aankomst)		Hongarije	
Lopende samenwerkingen	China India Burkina Faso Togo	Hongarije Kazachstan Portugal	de Filipijnen Thailand Zuid-Afrika Chili (SENAME)
Stopgezette samenwerkingen			Ghana India

3.6 Samenwerkingen volgens fase en adoptiedienst bij VCA - 2022

Bron: VCA

(1) In afwachting van het bekomen van een accreditatie.

(2) Akkoord voor proeffase dd. 11/05/2016. Nog geen kindtoewijzingen.

Het Kleine Mirakel

In 2022 werden er 13 bemiddelingsovereenkomsten afgesloten, waarvan 7 voor Hongarije, 3 voor Portugal, 2 voor Ghana en 1 voor Colombia.

Er waren in totaal 13 plaatsingen in 2022, waarvan 6 uit Hongarije, 3 uit Ghana en telkens 1 uit Bulgarije, Colombia, Kazachstan en Portugal.

FIAC-Horizon

In 2022 werden er in totaal 6 bemiddelingsovereenkomsten afgesloten, waarvan 3 voor Zuid-Afrika, 2 voor Thailand en 1 voor de Filipijnen.

Er waren in totaal 8 plaatsingen in 2022. Voor Thailand en de Filipijnen krijgt FIAC-Horizon een quotum van het zendende land. Dit betekent dat zij een specifiek aantal dossiers van kandidaat-adoptanten naar het betrokken land kunnen opsturen. Uit Thailand kwamen er in 2022 5 kinderen aan. Daarnaast waren er 2 plaatsingen uit Zuid-Afrika en 1 plaatsing uit Honduras.

Ray of Hope

In 2022 werden er in totaal 11 bemiddelingsovereenkomsten afgesloten, waarvan 5 voor Haïti, 3 voor Burkina Faso en 3 voor India.

Er waren in totaal 8 plaatsingen in 2022, waarvan 3 uit Burkina Faso en 3 uit India. Uit Vietnam en Haïti ging het telkens om 1 kind.

Totaal aantal geplaatste kinderen via de interlandelijke adoptiediensten

In 2022 werden in totaal 29 kinderen geplaatst via interlandelijke adoptiediensten (27 in 2021).

Aantal plaatsingen in Vlaanderen, Wallonië en andere Europese landen

Tabel 3.7 geeft een overzicht van het aantal plaatsingen van 2005 tot 2022 in Vlaanderen, in de Franse Gemeenschap en in een aantal andere aankomstlanden. Cijfers van 2022 hebben we op dit ogenblik enkel voor de Vlaamse en Franse Gemeenschap.

In deze tabel zien we dat de dalende trend in interlandelijke adopties door de jaren heen zich ook in de Franse Gemeenschap en in andere landen manifesteert.

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Ontvangend land																		
Vlaamse Gemeenschap ⁽¹⁾	172	162	176	210	244	205	180	122	73	61	71	62	59	32	28	23	27	29
Franse Gemeenschap ⁽¹⁾	299	221	183	154	194	185	175	136	101	96	67	59	60	68	47	30	39	31
Aangrenzende landen																		
Duitsland	721	661	783	716	606	513	624	452	288	227	200	196	96	91	85	81	64	
Frankrijk	4.136	3.977	3.162	3.270	3.017	3.508	2.003	1.569	1.343	1.069	815	956	685	615	421	244	252	
Luxemburg	41	45	23	28	36	32	25	32	17	13	18	19	16	12	31	5		
Nederland	1.185	816	782	767	682	705	528	488	401	354	304	214	210	156	145	70	75	
Scandinavische landen																		

Finland	308	218	176	157	187	160	163	175	141	142	93	58	71	52	67	27	67	
Denemarken	586	450	426	395	496	419	338	219	176	124	97	84	79	64	46	23	32	
Zweden	1.083	879	800	793	912	728	630	542	450	408	400	259	240	190	170	92	118	
Mediterrane landen																		
Italië	2.874	3.188	3.420	3.977	3.964	4.130	4.022	3.106	2.825	2.206	2.216	1.872	1.439	1.394	1205	669	680	
Spanje	5.423	4.472	3.648	3.156	3.006	2.891	2.573	1.669	1.191	824	799	567	531	445	370	195	171	
Andere landen																		
Verenigd Koninkrijk	369	363	356	225	200	173	153	120	124	68	58	64	60	71	52	53		
Ierland	366	313	392	422	307	201	188	117	72	34	82	54	53	41	33	29	11	

3.7 Plaatsingen in andere Europese landen in vergelijking met de Vlaamse en Franse Gemeenschap.

Bron: VCA, ACC, ISS Newsletter (November-December 2022) en Selman, P. (2022) *Global Statistics for Intercountry Adoption: Receiving States and States of origin 2004-2020*

(1) Alleen adopties gerealiseerd door een erkende adoptiedienst.

Plaatsingen volgens land

In 2022 waren de voornaamste zendende landen Hongarije (6) en Thailand (5). Verder waren er telkens drie plaatsingen uit Burkina Faso, Ghana en India en waren er 2 plaatsingen uit Zuid-Afrika. Uit Bulgarije, Colombia, Haïti, Honduras, Kazachstan, Portugal en Vietnam was er telkens één plaatsing.

In tabel 3.8 staat een overzicht van de geplaatste kinderen uit de verschillende landen, van 2016 tot 2022.

Zendend land	2016		2017		2018		2019		2020		2021		2022	
	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%
Bulgarije (1)	0	0,00%	0	0,00%	1	3,10%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	1	3,57%

	2016		2017		2018		2019		2020		2021		2022	
Burkina Faso (1)	1	1,60%	2	3,40%	1	3,10%	4	14,29%	3	13,04%	1	3,70%	3	10,71%
Chili (1)	1	1,60%	1	1,70%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	2	7,41%	0	0,00%
China (1)	1	1,60%	2	3,40%	2	6,30%	1	3,57%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Colombia	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	1	3,57%
Ethiopië	6	9,70%	14	23,70%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
de Filipijnen (1)	5	8,00%	6	10,20%	4	12,50%	2	7,14%	3	13,04%	2	7,41%	0	0,00%
Gambia	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	1	3,57%	2	8,70%	0	0,00%	0	0,00%
Ghana	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	3	10,71%
Guinee (1)	14	22,60%	10	16,90%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Haiti (1)	0	0,00%	0	0,00%	3	9,40%	1	3,57%	2	8,70%	0	0,00%	1	3,57%
Honduras (1)	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	1	3,57%	0	0,00%	0	0,00%	1	3,57%
Hongarije (1)	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	6	22,22%	6	21,43%
India (1)	4	6,50%	6	10,20%	4	12,50%	2	7,14%	3	13,04%	0	0,00%	3	10,71%
Kazachstan (1)	0	0,00%	1	1,70%	3	9,40%	4	14,29%	0	0,00%	0	0,00%	1	3,57%
Marokko	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	1	4,35%	1	3,70%	0	0,00%
Nigeria	1	1,60%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Oeganda	11	17,70%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%

	2016		2017		2018		2019		2020		2021		2022	
Polen (1)	8	12,90%	4	6,80%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Portugal (1)	1	1,60%	6	10,20%	1	3,10%	8	28,57%	3	13,04%	2	7,41%	1	3,57%
Thailand (1)	0	0,00%	3	5,10%	4	12,50%	2	7,14%	1	4,35%	7	25,93%	5	17,86%
Togo (1)	2	3,20%	0	0,00%	0	0,00%	2	7,14%	2	8,70%	1	3,70%	0	0,00%
de Verenigde Staten (1)	0	0,00%	0	0,00%	1	3,10%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Vietnam (1)	1	1,60%	2	3,40%	4	12,50%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	1	3,57%
Zuid-Afrika (1)	6	9,70%	2	3,40%	4	12,50%	0	0,00%	3	13,04%	5	18,52%	2	3,57%
Totaal uit buitenland afkomstig	62	100%	59	100%	32	100%	28	100%	23	100%	27	100%	29	100%

3.8 Plaatsing volgens land via een erkende adoptiedienst 2016-2022

Bron: VCA

(1) Haags Verdragsland

Plaatsingen volgens land en geslacht

Van de 29 aangekomen kinderen in 2022 waren er 17 jongens en 12 meisjes.

De verdeling per zendend land staat vermeld in tabel 3.9.

Zendend land	Jongens	Meisjes	Totaal
Bulgarije	1	0	1
Burkina Faso	0	3	3
Colombia	1	0	1
Ghana	2	1	3
Haïti	1	0	1
Honduras	0	1	1
Hongarije	2	4	6
India	2	1	3
Kazachstan	1	0	1
Portugal	0	1	1
Thailand	4	1	5
Vietnam	1	0	1
Zuid-Afrika	2	0	2
Totaal	17	12	29

3.9 Plaatsing via een erkende adoptiedienst volgens geslacht - 2022

Bron: VCA

Plaatsingen volgens leeftijd van het kind

De gemiddelde leeftijd van de interlandelijke adoptiekinderen, geplaatst via de adoptiediensten in 2022, is 4,9 jaar. Dit is vergelijkbaar met de gemiddelde leeftijd in 2021. De leeftijd van de kinderen is terug te vinden in tabel 3.10.

Leeftijd	Aantal	%
0 jaar	1	3,45%
1 jaar	5	17,24%
2 jaar	3	10,34%
3 jaar	3	10,34%
4 jaar	4	13,79%
5 jaar	3	10,34%
6 jaar	4	13,79%
7 jaar	2	6,90%
8 jaar	0	0,00%
9 jaar	3	10,34%
10 jaar	0	0,00%
11 jaar	0	0,00%
12 jaar	0	0,00%
> 12 jaar	1	3,45%
Totaal	29	100,00%

3.10 Leeftijd in volle jaren van alle geplaatste adoptiekinderen via de erkende adoptiediensten - 2022

Bron: VCA

Plaatsingen volgens leeftijd en gezinssituatie adoptieouders

De leeftijd van de adoptieouders die een kind uit het buitenland adopteerden, varieerde in 2022 tussen de 30 en de 49 jaar. De grootste groep adoptieouders is tussen 40 en 44 jaar oud. De spreiding in de verschillende leeftijdscategorieën is terug te vinden in tabel 3.11.

Er werden 25 kinderen geadopteerd door een heterokoppel, 3 kinderen door een alleenstaande vrouw en 1 kind door een homokoppel.

Uit tabel 3.12 blijkt dat 16 kinderen als eerste en enige kind in een gezin geplaatst werden. 4 kinderen werden samen met een broer en/of zus geadopteerd door een gezin dat nog geen kinderen had. 9 kinderen kwamen terecht in een gezin met reeds aanwezige kinderen (geadopteerde of biologische kinderen).

Leeftijd van de adoptievader en -moeder

	Aantal adoptievaders	Aantal adoptiemoeders
25-29 jaar	0	0
30-34 jaar	3	7
35-39 jaar	8	5
40-44 jaar	9	11
45-49 jaar	4	2
50-54 jaar	0	0
> 55 jaar	0	0
Totaal	24	25

3.11 Leeftijd van de adoptievader en -moeder (in volle jaren) op het moment van de plaatsing - 2022

Bron: VCA

Plaats in de kinderrij

	Aantal	%
Kinderloos gezin, plaatsing van 1 kind	16	55,17%

Zendend land	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
DR Congo										3							
Ethiopië	58	88	97	107	87	102	78	48	18	11	6	14					
de Filipijnen	10	9	6	2	2	5	4	3	7	7	5	6	4	2	3	2	
Gambia										3				1	2		
Ghana																	3
Guinee									4	3	14	10					
Haïti				3	3				1				3	1	2		1
Honduras														1			1
Hongarije																6	6
India	15	5	9		10	6	3	2	3	2	4	6	4	2	3		3
Kazachstan		26	58	86	64	22						1	3	4			1
Kenia								3									
Marokko						3		1							1	1	
Nigeria						1					1						
Oeganda								2	2	18	11						
Polen			4	2		12	10		12	10	8	4					
Portugal										1	1	6	1	8	3	2	1

Zendend land	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Rusland	17	4	8	14													
Sri Lanka	3	2	5	3	3	2											
Thailand	1	2	4	3	3	2	1	3	2	5		3	4	2	1	7	5
Togo									1		2			2	2	1	
de Verenigde Staten													1				
Vietnam											1	2	4				1
Zuid-Afrika	8	7	10	11	12	10	8	5	5	2	6	2	4		3	5	2
Totaal	162	176	210	244	205	180	122	73	61	71	62	59	32	28	23	27	29

3.14 Plaatsingen volgens zendend land via de erkende adoptiediensten 2006 - 2022

Bron: VCA

Wachttijd voor interlandelijke adoptie

De gemiddelde wachttijd voor interlandelijke adoptie varieert naargelang het land. Eerst is er de wachttijd tot aan de kindtoewijzing en daarna kan het nog een tijd duren voordat het kind effectief het gezin ontmoet. De meeste zendende landen stellen als voorwaarde dat de adoptieouders na toewijzing een bepaalde tijd, van enkele weken tot enkele maanden, ter plaatse moeten doorbrengen. In andere zendende landen wordt de adoptie pas maanden na de toewijzing afgerond en kunnen de adoptieouders pas daarna met hun kind naar België afreizen.

In 2022 waren er 27 kindtoewijzingen (24 in 2021). Een aantal van die kinderen zal pas in 2023 effectief met hun adoptiegezin naar België kunnen afreizen.

Een wachttijd berekenen kan op veel verschillende manieren. Er kan gerekend worden vanaf aanmelding, vanaf het geschiktheidsvonnis, vanaf ondertekening van de bemiddelingsovereenkomst, vanaf verzending van het dossier naar de bevoegde autoriteiten ter plaatse,...

VCA heeft er de afgelopen jaren steeds voor gekozen om te rekenen vanaf de datum van het geschiktheidsvonnis.

In tabel 3.15 wordt de gemiddelde wachttijd weergegeven die verstrijkt tussen de datum van het geschiktheidsvonnis en de kindtoewijzing in 2022.

Tabel 3.16 toont de wachttijd tussen de datum van het geschiktheidsvonnis en de effectieve datum van plaatsing in 2022.

Er wordt telkens vermeld over hoeveel toewijzingen of plaatsingen het gaat.

Wachttijd kindtoewijzingen

Zendend land	Wachttijd in maanden	Wachttijd in jaren/maanden	Aantal kindtoewijzingen
Bulgarije	54	4j.6m.	2
Burkina Faso	22	1j.10m.	4
Colombia	17	1j.5m.	2

Ghana	26	2j.2m.	4
Hongarije	23	1j.11m.	4
India	40	3j.4m.	1
Kazachstan	13	1j.1m.	1
Portugal	9	9m.	1
Thailand	39	3j.3m.	5
Togo	42	3j.6m.	1
Zuid-Afrika	24	2j.	2
Totaal			27

3.15 Wachtijden kindtoewijzingen per zendend land – 2022

Bron: VCA

Wachtijden plaatsingen

Zendend land	Wachtijd in maanden	Wachtijd in jaren/maanden	Aantal plaatsingen
Bulgarije	11	11m.	1
Burkina Faso	35	2j.11m.	3
Colombia	19	1j.7m.	1

Ghana	27	2j.3m.	3
Haïti	65	5j.5m.	1
Honduras	87	7j.3m.	1
Hongarije	28	2j.4m.	6
India	47	3j.11m.	3
Kazachstan	18	1j.6m.	1
Portugal	11	11m.	1
Thailand	36	3j.	5
Vietnam	43	3j.7m.	1
Zuid-Afrika	25	2j.1m.	2
Totaal			29

3.16 Wachttijden plaatsingen per zendend land - 2022

Bron: VCA

Kinderen met een specifieke ondersteuningsbehoefte

Verschillende landen hanteren eigen definities en begrippen voor adoptiekinderen met een specifieke ondersteuningsbehoefte (ook speciale zorgnoden of 'special needs' genoemd). VCA definieert het begrip specifieke zorgnoden op basis van internationaal onderzoek en getoetst aan de ervaring in het Vlaamse werkveld.

We hanteren vijf deelcategorieën, namelijk:

- (1) Siblings (broers en/of zussen);
- (2) Kinderen met medische problemen;
- (3) Kinderen met een extra belastende achtergrond en/of gedragsproblemen;
- (4) Kinderen met een ontwikkelingsstoornis;
- (5) Oudere kinderen (ouder dan 6 jaar).

Er zijn kinderen die tot meerdere categorieën van specifieke zorgnoden behoren, zoals bijvoorbeeld een kind ouder dan 6 jaar met een ontwikkelingsstoornis. Bij deze kinderen is er een cumulatief risico.

VCA en haar partners stellen vast dat de kindprofielen met de jaren complexer worden. De vraag stelt zich waar de grens van de adopteerbaarheid van kinderen ligt en of adoptieouders de draagkracht hebben om hiermee op een adequate manier mee om te gaan, rekening houdend met de beschikbare hulpverlening in Vlaanderen. De haalbaarheid van bepaalde adoptieprojecten vraagt om een kritische reflectie binnen de gehele adoptiesector.

In 2021 startten de interlandelijke adoptiediensten het ethisch expertencomité op, met twee verschillende finaliteiten. Enerzijds ondersteunt het expertencomité hen in hun werking, waarbij de adoptiediensten inhoudelijke thema's voorleggen om hun dienstverlening te verbeteren. Anderzijds is er de casusgebonden finaliteit om aanvullend advies te verlenen over de in te schatten zorgnoden van kinderen met specifieke zorgnoden. De experts worden dan gericht benaderd omwille van hun medische en/of psychosociale expertise en vormen zo een onafhankelijke partij die mee advies kan verlenen in dossiers waarbij specifieke zorgnoden aanwezig zijn. VCA neemt deel aan het ethisch expertencomité. Dit comité kwam in 2022 slechts één keer samen, omwille van de grote vergaderlast n.a.v. de adoptiehervorming. Daarnaast gaven een aantal experts advies in specifieke dossiers.

In 2022 werden in totaal 19 kinderen met specifieke zorgnoden geplaatst. De tabel hieronder biedt een overzicht per type zorgnood.

Categorie	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Ouder dan 6 jaar	5	4	3	2	1	2	3		4	4	1

Medisch probleem	15	5	4	7	6	5	5	4		1	3
Sibling	6	4	8	1		2	4		3		3
Extra belastende achtergrond (of gedragsproblemen)	1	3	2	1	6	1					
Ontwikkelingsstoornis	1	3	3	1			1				1
Ouder dan 6 jaar + sibling	6	2	2	5					1	2	1
Ouder dan 6 jaar + extra belastende achtergrond	3	1	2	2	1	2	2			1	
Ouder dan 6 jaar + medisch probleem				1		2		2			2
Ouder dan 6 jaar + ontwikkelingsstoornis										1	2
Ouder dan 6 jaar + medisch probleem + extra belastende achtergrond					1	1		1			
Medisch probleem + extra belastende achtergrond	1	1	1				2				
Medisch probleem + ontwikkelingsstoornis	4			4	2	2	1	1			3
Medisch probleem + sibling + extra belastende achtergrond					1						
Medisch probleem + ontwikkelingsstoornis + extra belastende achtergrond					1						

Sibling + medisch probleem			3	2	2	1					
Sibling + extra belastende achtergrond	1	2	1	2	2	1				3	
Ontwikkelingsstoornis + extra belastende achtergrond				1				1			
Sibling + ontwikkelingsstoornis + extra belastende achtergrond			1	2						1	
Ouder dan 6 jaar + sibling + extra belastende achtergrond	4	2	2	1	1	2		3	3	1	
Ouder dan 6 jaar + sibling + ontwikkelingsstoornis				1							
Ouder dan 6 jaar + sibling + medisch probleem + ontwikkelingsstoornis										2	
Ouder dan 6 jaar + ontwikkelingsstoornis + extra belastende achtergrond				1	4			3			1
Ouder dan 6 jaar + sibling + extra belastende achtergrond + ontwikkelingsstoornis	2		2			4					
Ouder dan 6 jaar + medisch probleem + extra belastende achtergrond + ontwikkelingsstoornis	1			1		1					
Ouder dan 6 jaar + sibling + medisch probleem + extra belastende achtergrond						1		1			

Medisch probleem + sibling + extra belastende achtergrond + ontwikkelingsstoornis	1					1					1
Ouder dan 6 jaar + medisch probleem + sibling + extra belastende achtergrond + ontwikkelingsstoornis	1			1		1				1	1
	52	27	34	36	28	29	18	16	11	17	19
Totaal aantal plaatsingen	122	73	61	71	62	59	32	28	23	27	29
Percentage special needs t.a.v. totaal aantal plaatsingen	42,6%	37,0%	55,7%	50,7%	45,2%	49,2%	56,3%	57,1%	47,8%	63,0%	65,5%

3.17 Overzicht kinderen met een specifieke zorgnoden 2012 - 2022

Bron: VCA

3.5.2 Interlandelijke adoptie van een niet-gekend kind zonder bemiddeling (zelfstandige adoptie)

Kandidaat-adoptanten kunnen ervoor kiezen om een interlandelijke adoptieprocedure te doorlopen zonder bemiddeling van een erkende adoptiedienst. In dit geval spreekt men van een zelfstandige adoptie. De kandidaat-adoptanten stellen een inlichtingendossier samen over het door hen gekozen land.

Wanneer kandidaat-adoptanten aangeven zelfstandig te willen adopteren, kunnen ze eventueel gericht doorstromen naar de voorbereiding. In het kader van deze gerichte doorstroom voert VCA een gesprek met de kandidaat-adoptanten, nadat ze de twee infosessies hebben gevolgd.

Op basis van de aangeleverde informatie voert VCA een onderzoek uit, dat start zodra het geschiktheidsvonnis van de kandidaat-adoptanten beschikbaar is en dus na het doorlopen van de procedure van voorbereiding en maatschappelijk onderzoek.

Het onderzoek neemt in principe maximaal 4 maanden in beslag. Er bestaat de mogelijkheid om de termijn tweemaal, met telkens 2 maanden te verlengen tot maximaal 8 maanden. De beoordeling van een samenwerking in het kader van een zelfstandige adoptie gebeurt op gelijkaardige wijze als bij een adoptiedienst.

Na goedkeuring van de verderzetting van de adoptieprocedure, vervult VCA een belangrijke rol, onder meer wat betreft de verzending van het ouderdossier naar de bevoegde autoriteiten, het ontvangen van het kinddossier en het matchingsvoorstel, de goedkeuring van het kinddossier en de matching en ten slotte de opmaak van de nodige attesten met het oog op de erkenningsprocedure.

In 2022 voerde VCA 14 gesprekken met kandidaat-adoptanten die een zelfstandige adoptie overwogen, respectievelijk uit Brazilië (1), Guatemala (1), Mexico (2), Peru (2), Portugal (1), Roemenië (1), Tanzania (1), Turkije (1), Verenigde Staten (2), Wit-Rusland (1) en Zambia (1). Vervolgens had VCA nog 2 opvolgesprekken met kandidaat-adoptanten die zelfstandig wensten te adopteren uit Rusland.

Van deze 14 konden 6 kandidaat-adoptanten, omwille van het feit dat ze een realistisch zelfstandig adoptieproject konden voorleggen, gericht doorstromen naar de voorbereiding. 3 kandidaat-adoptanten konden gericht instromen omwille van hun brede kindprofiel, maar dienden hun zelfstandig adoptieproject concreter te maken (VS, Wit-Rusland). Eén kandidaat-adoptant kon niet voldoen aan de voorwaarden van het zendende land (Tanzania), drie kandidaat-adoptanten hadden geen realistisch adoptieproject (Brazilië, Guatemala en Turkije) en één kandidaat-adoptant koos uiteindelijk voor adoptieproject via een adoptiedienst (Portugal).

In 2022 ontving VCA drie inlichtingendossiers van zelfstandige adoptanten, met name voor adoptie uit Brazilië, Mexico en Roemenië.

De verderzetting van de adoptieprocedure werd voor twee landen goedgekeurd in het kader van een zelfstandige adoptie, met name in Brazilië en Roemenië.

Er werden geen nieuwe ouderdossiers verstuurd naar de bevoegde autoriteiten ter plaatse.

In 2022 ontving VCA vier kindtoewijzingen uit Roemenië en keurde alle vier de kindtoewijzingen goed. Drie kindtoewijzingen werden geweigerd door de kandidaat-adoptanten zelf. Er kwamen in 2022 twee kinderen aan via zelfstandige adoptie uit Burundi.

Inlichtingendossier ontvangen	
Brazilië	1
Mexico	1
Roemenië	1
Totaal	3
Onderzoek opgestart	
Brazilië	1
Mexico	1
Roemenië	1
Totaal	3
Goedkeuring verderzetting adoptieprocedure na onderzoek	
Brazilië	1
Roemenië	1
Totaal	2
Verzending ouderdossier naar buitenland	
Totaal	0
Ontvangen kinddossier	
Roemenië	4

Totaal	4
Goedkeuring kindtoewijzing	
Roemenië	4
Totaal	4
Aangekomen kinderen	
Burundi	2
Totaal	2

3.18 Onderzoek zelfstandige interlandelijke adopties - 2022

Bron: VCA

3.5.3 Bemiddeling door de binnenlandse adoptiedienst

Binnenlandse adoptie gaat over de adoptie van kinderen die in Vlaanderen verblijven en die niet met het oog op adoptie naar Vlaanderen zijn gekomen.

Binnenlandse adoptie van een niet-gekend kind gebeurt altijd via bemiddeling van de binnenlandse adoptiedienst Adoptiehuis. De dienst staat in voor begeleiding van de geboorte- of eerste ouders, begeleiding van de kandidaat-adoptanten, bemiddeling en nazorg.

In 2022 werden in totaal 20 bemiddelingscontracten tussen Adoptiehuis en kandidaat-adoptanten afgesloten.

Geplaatste kinderen

In 2022 werden 17 kinderen geplaatst via Adoptiehuis bij 17 gezinnen. Alle kinderen waren op het moment van de plaatsing tussen 0 en 1 jaar oud. Het ging om 7 meisjes en 10 jongens.

Adoptiehuis begeleidt de geboorte- of eerste ouders met het oog op het nemen van een gefundeerde beslissing over de toekomst van hun kind en henzelf. Slechts een beperkt aantal begeleidingen leidt uiteindelijk tot een adoptieplaatsing. Voor het merendeel van de opgestarte begeleidingen wordt een minder ingrijpende oplossing gevonden, zoals het zelf opvoeden van het kind, al dan niet met gezinsondersteuning, via pleegzorg of verblijf in een voorziening voor moeder en kind.

Gezinssituatie

De gemiddelde leeftijd van de adoptievaders die een kind adopteerden via Adoptiehuis was 39,3 jaar (38,7 jaar in 2021) en van de adoptiemoeders 42,3 jaar (41,1 jaar in 2021). Van de 17 kinderen kwamen 9 kinderen terecht in een gezin met 2 vaders. Er werden 7 kinderen geplaatst bij een vader en een moeder. Er werd ook 1 kind geplaatst bij een alleenstaande moeder.

In 2022 werden er in totaal 8 vrouwen adoptiemoeder en 25 mannen adoptievader (cf. tabel 3.20).

Of er al kinderen in het gezin aanwezig waren voor de plaatsing van het adoptiekind, is opgenomen in tabel 3.21.

Geplaatste kinderen via een adoptiedienst

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Geplaatste kinderen	32	29	24	35	25	30	26	23	22	23	29	20	15	16	20	17

3.19 Aantal kinderen geplaatst via Adoptiehuis 2007 - 2022

Bron: VCA

Leeftijd van de adoptievader en -moeder

Leeftijd	Aantal adoptievaders	Aantal adoptiemoeders
25-29 jaar	0	0
30-34 jaar	5	1
35-39 jaar	12	3
40-44 jaar	2	1
45-49 jaar	5	2
50-54 jaar	1	1
>55 jaar	0	0
Totaal	25	8

3.20 Leeftijd van de adoptievader en -moeder (in volle jaren) op het moment van plaatsing - 2022

Bron: VCA

Plaats in de kinderrij

	Aantal	%
Kinderloos gezin, plaatsing van 1 kind	15	88%
Kinderloos gezin, plaatsing van meerdere kinderen	0	0%
Gezin met (pleeg)kinderen, plaatsing van 1 kind als onderste in de kinderrij	2	12%
Totaal	17	100%

3.21 Voor adoptie geplaatste kinderen volgens aantal geplaatste kinderen en plaats in de kinderrij in het adoptiegezin - 2022

Bron: VCA

3.6 Erkenning en registratie

Na de adoptie van een kind geboren in het buitenland, wordt de adoptiebeslissing ingeschreven in de registers van de burgerlijke stand. De meeste adopties worden uitgesproken in het zendende land. De adoptiebeslissing moet echter eerst erkend worden door FCA om ook in België uitwerking te hebben.

Sinds de wet van 31 maart 2019 op de modernisering van de burgerlijke stand stelt FCA geen bewijs van registratie meer op, maar stelt ze een attest van erkenning op voor de ambtenaar van de burgerlijke stand. Die is bevoegd om een akte van adoptie op te stellen op basis van dit erkenningsattest. De akte van adoptie is het materiële bewijs van de erkenning van de adoptie.

In 2022 heeft FCA in 14 Nederlandstalige adoptiedossiers, waarbij in totaal 17 kinderen betrokken waren, een attest van erkenning afgeleverd.

4. ADOPTIE VAN EEN GEKEND KIND

4.1 Intrafamiliale adoptie

Intrafamiliale adoptie is de adoptie van een kind van familie dat in het buitenland woont. Deze adoptieprocedure is van toepassing voor kandidaat-adoptanten die tot in de vierde graad verwant zijn met het te adopteren kind (bijvoorbeeld een neef of nicht) of die voorafgaand aan de adoptie met het kind hebben samengewoond. Voor adoptie van kinderen die verder dan de vierde graad verwant zijn, geldt de gewone adoptieprocedure.

Bij een intrafamiliale adoptie zal de adoptieprocedure meestal zonder tussenkomst van een adoptiedienst verlopen. Het gaat dan ook om een zelfstandige adoptie. VCA begeleidt in dit geval de kandidaat-adoptanten doorheen het proces. De procedure moet altijd bij VCA opgestart worden. In 2022 registreerde VCA 40 aanmeldingen voor intrafamiliale adoptie.

Aanmeldingen	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Intrafamiliale adoptie	31	36	33	37	24	33	40

4.1 Aantal aanmeldingen voor intrafamiliale adoptie 2016 - 2022

Bron: VCA

4.1.1 Aanmelding en voorbereiding

De kandidaat-adoptanten voor intrafamiliale adoptie melden zich aan bij VCA. Bij aanmelding vullen de kandidaat-adoptanten een vragenlijst in over de situatie van het te adopteren kind. Op basis van deze vragenlijst maakt VCA een eerste inschatting over de haalbaarheid van intrafamiliale adoptie. Indien het erop lijkt dat er geen mogelijkheden zijn voor adoptie, worden kandidaat-adoptanten hier per brief over ingelicht. Wanneer er op basis van de vragenlijst mogelijkheden lijken te zijn, dan worden de kandidaat-adoptanten uitgenodigd voor een individueel gesprek.

Tijdens het individuele gesprek licht VCA de verplichte adoptieprocedure uitvoerig toe en wordt er dieper ingegaan op het specifieke adoptieproject. De kandidaat-adoptanten krijgen een verslag van dit gesprek, waarin een eerste inschatting wordt gemaakt over de haalbaarheid van de geplande adoptie. De adoptabiliteit van het kind, de subsidiariteit van de adoptie en de specifieke situatie in het land van herkomst worden overlopen.

Als op basis van deze informatie blijkt dat het weinig zin heeft om de procedure verder te zetten, omdat er zich problemen zullen voordoen tijdens de procedure, dan worden de kandidaat-adoptanten hierover ingelicht. Zo vermijdt VCA dat er hooggespannen, maar onrealistische verwachtingen ontstaan bij het kind, de familie of de kandidaat-adoptanten. Op basis van de inschatting van VCA beslissen de kandidaat-adoptanten of ze de verdere procedure willen doorlopen of niet.

Als de kandidaat-adoptanten verder willen gaan, dan verwijst VCA hen door naar Steunpunt Adoptie voor een voorbereidingsprogramma van één dag. Hierin wordt vooral aandacht besteed aan de eigenheid van adoptie en de betekenis ervan voor de drie betrokken partijen, met name de geboorte- of eerste ouders, de geadopteerde en de adoptieouders, binnen deze specifieke adoptiecontext. Steunpunt Adoptie organiseert dit programma een paar keer per jaar, rekening houdend met het aantal aanvragen.

In 2022 ontving VCA 40 vragenlijsten voor intrafamiliale adoptie. 17 kandidaat-adoptanten kwamen op individueel gesprek bij VCA.

De voorbereiding door Steunpunt Adoptie ging in 2022 vier keer door. 10 gezinnen namen deel en ontvingen een attest.

4.1.2 Maatschappelijk onderzoek en geschiktheid

Na ontvangst van het voorbereidingsattest, dienen de kandidaat-adoptanten een verzoekschrift in om geschikt verklaard te worden bij de familierechtbank. Net zoals bij de adoptie van een niet-gekend kind, voert de DMO in opdracht van de familierechtbank dit onderzoek uit. In 2022 werden 9 tussenvonnissen uitgesproken, waarin een dergelijk (aanvullend) maatschappelijk onderzoek bevolen werd (3 in 2021).

In 2022 voerde MOA vzw 10 maatschappelijke onderzoeken uit in het kader van een intrafamiliale adoptie. Het advies was in 8 gevallen positief en in 2 gevallen negatief.

Na ontvangst van het advies van de DMO, is het aan de familierechtbank om een beslissing te nemen of de kandidaten al dan niet geschikt zijn om te adopteren. Bij een positieve beslissing ontvangen de kandidaat-adoptanten een geschiktheidsvonnis.

Geschiktheidsvonnissen intrafamiliale adoptie

Type vonnis	Aantal
Geschikt voor 1 kind	1
Geschikt voor 2 kinderen	1
Geschikt, specifiek kind	3
Totaal	5

4.2 Aantal en type vonnissen voor intrafamiliale adopties - 2022

Bron: VCA

Sommige kandidaat-adoptanten leven onbewust de Belgische regelgeving niet na door een adoptie te laten uitspreken in het land van herkomst voordat ze geschikt verklaard zijn. Voor deze kandidaat-adoptanten bestaat de mogelijkheid om de adoptie te regulariseren. Dit betekent dat FCA in uitzonderlijke omstandigheden de kandidaat-adoptanten de toestemming kan geven om de Belgische adoptieprocedure (voorbereiding, maatschappelijk onderzoek en geschiktheidsvonnis) toch op te starten ook al is er al een vonnis uitgesproken in het land van herkomst. Na de geschiktheidsprocedure kan FCA de adoptie toch erkennen. Dit is alleen mogelijk in het kader van intrafamiliale adopties die aan strikte voorwaarden voldoen.

FCA vroeg in 2022 geen advies aan VCA omtrent de subsidiariteit en adoptabiliteit van reeds geadopteerde kinderen. Eerder opgevraagde kinddossiers bij de centrale autoriteiten van Rwanda en Burundi heeft VCA evenmin ontvangen.

4.1.3 Onderzoek intrafamiliale adoptie en verdere procedure

Intrafamiliale adoptie is een vorm van zelfstandige adoptie, waarbij VCA net als bij andere zelfstandige adopties een onderzoek uitvoert. De aanpak bij intrafamiliale adoptie is deels verschillend.

Wanneer kandidaat-adoptanten na het gesprek met VCA beslissen om verder te gaan, kan VCA al starten met een voorbereidend onderzoek van het land in kwestie. Op die manier wordt er tijd gewonnen zodat het kind snel zijn familie in België kan vervoegen indien de adoptie wordt toegestaan. Het eigenlijke onderzoek en de beoordeling van de procedure voor intrafamiliale adoptie kunnen pas starten nadat het geschiktheidsvonnis werd uitgesproken.

In 2022 startte VCA voor 6 intrafamiliale adoptiedossiers een onderzoek op na ontvangst van het geschiktheidsvonnis, met name voor de landen Ghana, Guinee (2), Marokko, Oeganda en Roemenië.

De onderzoeken van Guinee (2) en Roemenië werden positief beoordeeld in 2022. De andere onderzoeken waren in 2022 nog niet afgerond. Er werden nog 2 onderzoeken, opgestart in 2021 afgerond, met name Albanië dat positief werd beoordeeld en Rusland dat werd afgekeurd.

VCA heeft in 2022 vier ouderdossiers opgestuurd voor intrafamiliale adoptie: 2 naar Guinee, 1 naar Turkije en 1 naar Togo. VCA ontving in 2022 één kinddossier uit Guinee, hetgeen werd goedgekeurd.

In 2022 kwamen er 3 kinderen via intrafamiliale adoptie aan in Vlaanderen uit Kameroen.

Intrafamiliale adoptie	
Onderzoek opgestart (na geschiktheidsvonnis)	
Ghana	1
Guinee	2
Marokko	1
Oeganda	1
Roemenië	1
Totaal	6

Verzonden ouderdossiers	
Guinee	2
Turkije	1
Togo	1
Totaal	4
Ontvangen kinddossiers	
Guinee	1
Totaal	1
Goedkeuring kindtoewijzing	
Guinee	1
Totaal	1
Weigering kindtoewijzing	
Totaal	0
Aangekomen kinderen	
Kameroen	3
Totaal	3

4.3 Overzicht van intrafamiliale adoptiedossiers die door VCA behandeld werden - 2022

Bron: VCA

4.1.4 Overleg internationale jeugdbescherming

In 2021 werd een werkgroep internationale jeugdbescherming of kafala opgestart, met als doelstelling te komen tot een betere samenwerking rond concrete dossiers betreffende adoptie en internationale kafala. De werkgroep kwam in 2022 tweemaal samen en heeft zich gebogen over 3 specifieke dossiers waarbij advies werd verleend aan de bevoegde Federale autoriteiten, in de zin van het Haags Kinderbeschermingsverdrag van 1996.

4.2 Binnenlandse adoptie van een gekend kind

Bij binnenlandse adoptie van een gekend kind gaat het over adoptie van een kind dat door de kandidaat-adoptanten vooraf al gekend is, zoals bijvoorbeeld een stiefkind, een pleegkind of een kind van familie, dat zich voor de adoptie al in België bevindt. Het kan ook gaan over adoptie van een biologisch eigen kind, bijvoorbeeld adoptie door de biologische vader die zijn kind niet tijdig bij de ambtenaar van burgerlijke stand erkend heeft of waarbij een andere man (in plaats van de biologische vader) het kind erkend heeft.

4.2.1 Aanmelding en voorbereiding

Het aantal kandidaat-adoptanten dat zich in 2022 heeft aangemeld voor een binnenlandse adoptie van een gekend kind (173 aanmeldingen) is sterk gedaald ten opzichte van 2021 (238 aanmeldingen).

Aanmeldingen bij VCA

	2016		2017		2018		2019		2020		2021		2022	
	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%
Binnenlandse adoptie gekend kind	188	100	181	100	190	100	188	100	186	100	238	100	173	100
<i>Waarvan</i>														
-stiefouder hetero	156	82,9	152	83,98	146	76,84	147	78,19	147	79,03	175	73,53	143	82,66
-stiefouder holebi	9	4,9	8	4,42	9	4,74	15	7,98	9	4,84	6	2,52	4	2.31
-gekend kind (pleegkind, draagmoeders, ...)	8	4,2	12	6,63	20	10,53	13	6,91	18	9,68	39	16,39	21	12.14
-kind van familie (kleinkind, neef, nicht, ...)	15	7,9	7	3,87	12	6,31	13	6,91	12	6,45	18	7,56	5	2.89
-eigen kind			2	1,1	3	1,58	0	0	0	0	0	0	0	0

4.4 Aantal meldingen binnenlandse adoptie gekend kind - 2022

Bron: VCA

Steunpunt Adoptie organiseert de voorbereiding van kandidaat-adoptanten die een gekend kind wensen te adopteren. In 2022 gingen er 11 voorbereidingsgroepen door, waarvan 2 fysiek en 9 online. In totaal namen 167 gezinnen (koppels of alleenstaanden) deel aan de voorbereiding.

Aantal voorbereidingen voor de binnenlandse adoptie van een gekend kind

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Adoptie gekend kind	284	376	295	401	282	363	240	178	97	164	164	163	163	213	167

4.5 Afgeronde voorbereidingen binnenlandse adoptie gekend kind 2008 - 2022

Bron: VCA

4.2.2 Verzoekschrift adoptie met mogelijk maatschappelijk onderzoek

Na ontvangst van het voorbereidingsattest, dienen de kandidaat-adoptanten een verzoekschrift tot adoptie in bij de familierechtbank. Bij een adoptie gekend kind is er al een sociaal-affectieve band tussen de kandidaat-adoptieouder en het betrokken kind. Het maatschappelijk onderzoek naar de geschiktheid van de kandidaat-adoptanten is omwille van deze band niet steeds verplicht. De familierechter oordeelt hierover en beslist of het onderzoek al dan niet nodig is. Een adoptie van een gekend kind kan dus ook zonder maatschappelijk onderzoek plaatsvinden.

In 2022 ontving MOA vzw via VCA 15 opdrachten van de familierechtbank in het kader van een adoptie gekend kind. MOA vzw gaf in totaal 7 adviezen: 4 positieve adviezen, 1 negatief advies en 2 adviezen tot uitstel.

Via het aanmeldingsformulier voor binnenlandse adoptie van een gekend kind, ontvangt VCA de gegevens van de geboorte- of eerste ouder(s). Vervolgens stuurt VCA hun gegevens door naar Adoptiehuis. Adoptiehuis nodigt de geboorte- of eerste ouder(s) uit voor een informatiegesprek over de gevolgen van adoptie voor hen als ouder en voor het kind, alsook over hun mogelijkheden, rechten en plichten. Dit gesprek is niet verplicht, maar wordt wel steeds aangeboden om de geboorte- of eerste ouders te begeleiden bij het nemen van een geïnformeerde beslissing. Adoptiehuis verstuurde in 2022 80 brieven met een uitnodiging voor een gesprek. 28 geboorte- of eerste ouders, consulenten of voogden van minderjarigen gingen hierop in.

In opdracht van de familierechtbank kan Adoptiehuis een maatschappelijk onderzoek uitvoeren wanneer de geboorte- of eerste ouders weigeren in te stemmen met de adoptie. Adoptiehuis krijgt die opdracht via VCA. Adoptiehuis onderzoekt de motivatie voor de weigering van de geboorte- of eerste ouders en contacteert hen hierover schriftelijk met een uitnodiging voor een gesprek. In 2022 voerde Adoptiehuis 12 dergelijke maatschappelijke onderzoeken uit. Het is aan de familierechtbank om op basis van het adviesverslag van Adoptiehuis een beslissing te nemen of de adoptie al dan niet kan doorgaan.

Sinds 2020 doet Adoptiehuis ook onderzoek naar het belang van het kind om geadopteerd te worden. Tijdens deze onderzoeken gaat Adoptiehuis, indien mogelijk, in gesprek met het kind en met de verschillende betrokken contexten. Aan de hand van deze gesprekken wordt er nagegaan of een kind al dan niet adoptabel is. Adoptiehuis maakt op basis van alle gevoerde gesprekken een verslag op, als advies voor de familierechtbank. Het is aan de familierechtbank om hierin een definitieve beslissing te nemen. In 2022 werd bij 2 gezinnen een maatschappelijk onderzoek rond adoptabiliteit gevoerd, waarbij de adoptabiliteit van 7 kinderen werd onderzocht.

Tot slot doet Adoptiehuis ook onderzoek naar de adopteerbaarheid van een Belgisch kind voor interlandelijke adoptie. In 2022 werd in dit kader geen enkele opdracht gegeven.

Adoptievonnissen

VCA wordt niet systematisch op de hoogte gehouden van ieder adoptievonnis naar aanleiding van een verzoekschrift tot adoptie van een gekend kind in Vlaanderen. Daarom is het onmogelijk om een precies cijfer te geven van het aantal kinderen dat in 2022 via deze adoptieprocedure geadopteerd werd.

De tekst van het Haags Adoptieverdrag (Verdrag inzake de bescherming van kinderen en de samenwerking op het gebied van de interlandelijke adoptie - 's-Gravenhage, 29 mei 1993) is te raadplegen op https://assets.hcch.net/upload/text33_nl.pdf

Vlaams Centrum voor Adoptie (VCA)

Hallepoortlaan 27

1060 Brussel

02 533 14 76/77